

**PANNON EGYETEM
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG**

Kis- és középvállalkozások finanszírozási döntései

Témavezető: Dr. Csanádi Ágnes PhD

Külső konzulens: Basics Brigitta

**Kacsar Barnabás
Alapképzés
Nappali
Pénzügy és számvitel
Vállalkozások pénzügyei**

2023

PANNON EGYETEM
GAZDÁLKODÁSI KAR ZALAEGERSZEG

SZERZŐI NYILATKOZAT A DOLGOZAT BENYÚJTÁSÁHOZ*

Hallgató neve:	Kacsar Barnabás		
Képzési szint:	alapképzés		
Szak:	Pénzügy és számvitel		
Szakirány (ha van):	Vállalkozások pénzügyei		
Neptun kód:	RFUH5A	Védés éve:	2023
Dolgozat címe:	Kis-és középvállalkozások finanszírozási döntései		
Egyetemi témavezető:	Dr. Csanádi Ágnes PhD		
Gyakorlóhelyi konzulens:	Basics Brigitta		
Öt kulcsszó a dolgozatról:	kis- és középvállalkozás, tőkeösszetétel, támogatás, finanszírozás, fejlesztés		

Kérjük a szerzői döntésnek megfelelő opciót aláhúzni:

Hozzájárulok / nem járulok hozzá, hogy szakdolgozatomat / záródolgozatomat / diplomadolgozatomat az Egyetem az interneten a nyilvánosság számára repozitóriumában közzétegye.

A hozzájárulás szerzői feltételei:

- a dolgozat magáncélra letölthető, a forrás megjelölésével szabadon idézhető, de az idézés szokásos terjedelmét meghaladó felhasználás (átvétel) tilos,
- hozzájárulásom időtartamra nem korlátozott és bármikor visszavonható.

(Hozzájárulás hiányában a dolgozat csak az Egyetem arra kijelölt számítógépein, képernyős megtekintéssel kutatható. Egyéb hozzáférés, többszörözés nem engedélyezett.)

Büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom az alábbiakról:

- dolgozatom mindenben eleget tesz a vonatkozó és hatályos intézményi előírásoknak,
- a dolgozatban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, a leírtak saját, önálló munkám eredményei,
- a dolgozatban felhasznált adatokat, forrásokat a szerzői jog figyelembevételével alkalmaztam,
- a dolgozat nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén felsőoktatási szakképzés, diplomaszerezés vagy szakirányú továbbképzés során.

Tudomásul veszem az alábbiakat:

- a dolgozat szerzői jogtisztaságának ellenőrzésére az Egyetem szoftveres ellenőrzést (plágiumszűrést) végezhet és eredményét a dolgozat értékelésében felhasználhatja,
- a dolgozat elektronikus formában, az Egyetem repozitóriumában kerül elhelyezésre és a hatályos jogszabályok, intézményi szabályzatok szerint, valamint fentebbi szerzői rendelkezéseimnek megfelelően biztosítható a kutatási célú hozzáférése,
- a dolgozat metaadatai és szerzői összefoglalója online nyilvánosak.

Zalaegerszeg, 2023.05.26.

Kacsar Barnabás s.k.

hallgató aláírása

**Szövegszerkesztővel töltendő ki, formai és tartalmi változtatások nélkül. Gépirással aláírható. Ebben az esetben kérjük a Családnév Keresztnév s. k. alakot használni. Kézi aláírás és szkennelés esetén a dokumentum csak kifogástalan minőségű digitalizált változat lehet!*

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. A kis- és középvállalkozások működésének elméleti háttere, főbb fogalmi rendszere ..	2
2.1. A vállalkozás fogalma, jellemzői, működésének feltétel rendszere	2
2.2. A jellemző vállalkozás alapítások Magyarországon.....	4
2.2.1. A közkereseti társaság	5
2.2.2. A betéti társaság.....	6
2.2.3. A korlátolt felelősségű társaság	6
2.2.4. A részvénytársaság	7
3. Magyarország vállalkozásfejlesztési politikája	10
3.1. A kis- és középvállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban	11
3.2. A magyar kis és középvállalkozási szektor helyzete 2020. évtől napjainkig.....	14
3.2.1. A Covid-19 járvány hatása a szektorra	15
3.2.2. Az Orosz-ukrán háború hatása a szektorra	20
3.2.3. A kormány által nyújtott támogatások nagyságrendje, szerepe nemzetközi összehasonlításban a járvány után	21
4. A kis- és középvállalkozási szektor tőkeösszetételének, finanszírozási lehetőségeinek vizsgálata a 2020-2022. években.....	24
4.1. A szektor finanszírozási lehetőségeinek bemutatása, vizsgálata	26
4.1.1. Az önerő szükségessége	26
4.1.2. A pályázatok szerepe, jelentősége a szektor finanszírozásában	27
4.1.3. A Magyar Fejlesztési Bank hitel konstrukciója.....	28
4.1.4. A Széchenyi Kártya Program jelentősége	29
4.1.5. Banki hitel lehetőségek.....	29
5. A témafeldolgozáshoz kapcsolódó primer kutatás	31
5.1. A kutatás jellemzői, a kérdőív tartalma	31
5.2. A kérdőívek feldolgozásának értékelése	33
6. Összefoglaló értékelés	45
7. Irodalomjegyzék (felhasznált irodalom)	47
8. Ábrajegyzék	52
9. Táblázatjegyzék.....	53
10. Melléklet.....	54

1. Bevezetés

Szakedolgozatom témájának kiválasztása során számomra meghatározó szempont volt, hogy egy olyan terület kérdéseit vizsgáljam, ami közel áll a szívemhez. Ennek fő oka, hogy a családom több mint két évtizede működtet sikeres vállalkozást a lakóhelyünkön, ezáltal nyerhettem betekintést egy működő vállalkozás mindennapjába. Az elmúlt években, 2020-tól kezdődően több megpróbáltatáson mentek keresztül a vállalkozások.

A finanszírozás nehezebb lett a számukra, illetve egy új vállalkozás elindítása is embert próbáló feladattá vált. Úgy gondolom elengedhetetlen és aktuálisabb a téma, mint valaha, a kis- és középvállalkozások (továbbiakban: kkv) finanszírozási döntéseinek vizsgálata.

Gyakorlatom során, amit az OTP Bank Nagyatádi fiókjában töltöttem, tapasztalatot szereztem, széles spektrumú tudást kaptam mind az ügyintéző kollégáktól, mind a fiókvezető asszonytól annak köszönhetően, hogy az ügyféltérben kommunikáltam már meglévő, továbbá új vállalkozói ügyfelekkel, tárgyalásokon vehettem részt, ezáltal a vállalkozói létbe mély betekintést nyertem.

Más-más tevékenységi körrel foglalkozó vállalkozás személyes problémáit, nehézségeit ismertem meg. Annak köszönhetően, hogy az én családom is vállalkozást vezet, döntő többségével azonosulni tudtam. Céлом a dolgozattal, hogy átfogó vizsgálattal bemutassam a magyar kkv-k helyzetét, az elmúlt évek megpróbáltatásait, jövőbeli lehetőségeiket.

A szekunder kutatás elvégzése elengedhetetlen egy szakdolgozat elkészítése során, mivel a szakirodalmakban már meglévő adatok szakdolgozatba való felhasználása, az elmélet beépítése alapvető.

Szekunder kutatás keretében ismertetem a kkv-szektor működésének elméleti hátterét, működésének feltétel rendszerét, a Magyarországon legjellemzőbb vállalkozás formákat. Bemutatom, hogy az elmúlt 2 évben milyen nehézségek tördelték a kkv-szektor tevékenységét, illetve, hogy a vállalkozások milyen forrásokból tudják biztosítani a működést.

Primer kutatás keretében készítettem egy kérdőívet. A kérdőív a megkérdezett ügyvezetők vállalkozásainak jellemzőire, valamint a finanszírozási döntéseire fókuszál.

2. A kis- és középvállalkozások működésének elméleti háttere, főbb fogalmi rendszere

Dolgozatomban több aspektusból szeretném vizsgálni a kkv-k finanszírozási döntéseit, ezért első lépésként nélkülözhetetlen, hogy tisztázzuk, mi a vállalkozás fogalma, mik minősülnek kkv-nak, illetve milyen feltételek, határértékek átlépése esetén nem beszélhetünk már kkv-ról.

2.1. A vállalkozás fogalma, jellemzői, működésének feltétel rendszere

Vállalkozás minden olyan emberi tevékenység, amely a fogyasztók igényeinek kielégítésére folytatnak, a szükséges felelősségvállalás mellett, abból a célból, hogy minél nagyobb profitra tegyenek szert. A vállalkozások lehetnek egyéni vállalkozások és társas vállalkozások. A vállalkozás olyan önállóan gazdálkodó szervezeti alapegység, mely kockázatot vállal, és elsődleges szempontja a vagyon gyarapítása. Az új Ptk. értelmében a vállalkozás a saját üzleti tevékenységeinek körében eljáró személy. Fennmaradásuknak alapvető feltétele, hogy bevételeik meghaladják a kiadásait és így hosszú távon nyereségesek, sikeresek lehessenek (Kozma 2019:8).

A vállalkozás jellemzői:

- Termékeket, szolgáltatásokat nyújtanak a társadalom, illetve a társadalomba lévő egyének számára abból a célból, hogy kielégítsék a szükségleteiket.
- A lehető legnagyobb profit elérése a cél, mindig a nyereség maximumra törekszik.
- A vezetője saját vagyonával felel a vállalkozásért, tehát kockázatot vállal.
- Önállóan működik, ezáltal saját maga dönti el, hogy ki lesz a termékének a célközönsége, hogy milyen terméket kínál, és ezt milyen magas áron fogja értékesíteni.
- A vállalkozás indításához számtalan engedély kell, ezáltal a vállalkozás elfogadja, hogy a jogszabályoknak megfelelően fog működni, szabályszegés esetén ezért felel.
- Etikus magatartás jegyében igyekszik kiszolgálni a fogyasztói igényeket, hogy az mindkét fél számára kedvező legyen (Nagyúr 2013:1-3 <https://doksi.net/hu/get.php?lid=28884>).

A kkv-k fogalma:

„KKV-nak minősül az a vállalkozás, amelynek összes foglalkoztatotti létszáma 250 főnél kevesebb, és éves nettó árbevétele legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg. A KKV kategórián belül kisvállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek összes foglalkoztatotti létszáma 50 főnél kevesebb, és éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 10 millió eurónak megfelelő forintösszeg. A KKV kategórián belül mikrovállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek összes foglalkoztatotti létszáma 10 főnél kevesebb, és éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 2 millió eurónak megfelelő forintösszeg. Nem minősül KKV-nak az a vállalkozás, amelyben az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése - tőke vagy szavazati joga alapján - külön-külön vagy együttesen eléri vagy meghaladja a 25%-ot.” (2004. XXXIV. törv. 3. § 1-4. pontjai)

Vállalkozások	Dolgozói létszám (fő)		Éves nettó árbevétel (euró)	Mérlegfőösszeg (euró)	
Mikrovállalkozás	<10	és	<=2.000.000	vagy	2.000.000
Kisvállalkozás	<50		<=10.000.000		10.000.000
Középvállalkozás	<250		<=50.000.000		43.000.000

1. táblázat A kis- és középvállalkozások besorolási kritériumai

Forrás: 2004. XXXIV. törv. 3. § 1-4 pontjai, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400034.tv>

Saját szerkesztés

A vállalkozók és a vállalkozások korát éljük. Azért vállalkozunk, mert az élet esélyt kínált számunkra, és megragadtuk azt, talán azért, mert nincs más választásunk. Vannak vállalkozók, akik számára örömteli az értékteremtés folyamata, innovatív ötletükkel képesek újdonságot vinni a vállalkozásukba, és képesek évről évre motiválni, új kihívás elé állítani a dolgozóikat, de vannak kényszer szülte vállalkozók, akik számára teher, már-már kínszenvedés a vállalkozói lét. Van, aki a kezdetben nem akarja megváltani a világot, és kisvállalkozó marad, ha a piaci pozícióját tartani tudja, rosszabb esetben csődbe megy. Mások kicsiben kezdik, de ambíciókkal vannak tele, nagy dolgokra hivatottak, érzik magukban a motivációt, a fejlődésre való törekedést, nagyra vágnak már az ötlet születésekor, mert úgy érzik, hogy meghódíthatják a versenypiacot, a versenytársaik felé kerekedhetnek.

A vállalkozók nagyrésze nulláról kezdi vállalkozását, mások a családi hagyományt követve a meglévő vállalkozást veszik át azzal a meggyőződéssel, hogy ők gyarapítani és bővíteni tudják a cég tevékenységét, árbevételét és többet fognak elérni, mint elődeik. Sok vállalkozás túléli az első évet, de túlnyomó többségük nem éri meg a negyedikét évfordulót, ám még kisebb azoknak a száma, akik a hetedik évet is sikerrel veszik. A több tíz éve működő vállalkozások akár sikeres nagyvállalattá is alakulhatnak. A válságból a vállalkozások jelentik a kitörési pontot. Ehhez elsősorban olyan találmányokra van szükség, amihez az erőforrások megszerezhetők (Vecsenyi 2017:4).

A vállalkozás a gazdaság hajtómotorja. A vállalkozások hozzák létre az innovációk legnagyobb hányadát. A kkv-szektorban dolgozik a munkavállalók több mint kétharmada. Itt termelődik meg a nemzeti jövedelem 50%-a és az export egyötöde. A modern piacgazdaságban az új piaci lehetőségek kihasználására új cégek jönnek létre, vagy a régiók bővítik a portfóliójukat, de minden esetben megváltoztatják a mindennapjainkat. A mobiltelefon elterjedés hatására átalakulnak az emberi kapcsolatok, új gyógyszerek hatására meghosszabbodik egyes emberek élete, a személyi számítógépek, majd az internet elterjedésével új távlatok nyílnak meg a társadalmi kapcsolatokban, az üzleti életben. A vállalkozók nem állást keresnek, hanem állást teremtenek és többnyire nem csak maguknak (Vecsenyi 2017:4).

2.2. A jellemző vállalkozás alapítások Magyarországon

Egy induló vállalkozás számára az egyik legfontosabb döntés, hogy milyen cégformában kezdje meg a tevékenységét.

A döntés meghozatalához a vállalkozónak le kell tisztáznia magában néhány kérdést, hogy megszülethessen a döntés.

Kérdések, amelyek biztosan felmerülnek:

- hány főt akar foglalkoztatni,
- mekkora éves bevételre számít
- az alapításhoz mekkora tőke áll rendelkezésére,
- hosszabb, vagy rövidebb (előreláthatólag) az időintervallum, amíg működtetni fogja a vállalkozását,
- mi lesz a fő tevékenységi köre,
- az adott településen, ahol indítaná a vállalkozást, mennyire erős a verseny a piacon,
- egyedül alapítja a céget, vagy lesznek társtulajdonosai?

A válaszok tisztázása után az alábbi cégformák közül választhat:

- közkereseti társaság,
- betéti társaság,
- korlátolt felelősségű társaság,
- részvénytársaság.

2.2.1. A közkereseti társaság

Olyan esetben érdemes ezt a cégformát választani, amikor a tevékenység nem igényel nagy tőkét, valamint az ilyen típusú vállalkozások a bizalomra épülnek, éppen ezért a közkereseti társaság (továbbiakban: kkt.) alapítása a leggyakoribb a családi vállalkozások körében. „Közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.” (2013. évi V. törv. 3:138. §)

A tagok között egyenlőség van a nyereség- és veszteségmegosztás tekintetében, ez egyenesen arányos a vagyoni hozzájárulásukkal. A kkt. elsődleges irányító szerve a taggyűlés. A tagok közgyűlése a leadott szavazatok legalább háromnegyedes szótöbbségével bármely kérdés eldöntését magára ruházhatja. A kkt. vezetőségét a tagok nevezik ki vagy választják meg. Ha senkit sem jelölnek vagy választanak, minden tag ügyvezető. Az ügyvezetők egymástól függetlenül is eljárhatnak. Előfordulhat, hogy egy vezető nem ért egyet egy másik vezető terveivel vagy intézkedéseivel, ilyen esetben tiltakozhat ellene. Ekkor a taggyűlésnek joga van az intézkedés felülbírálásához. A társaságnak be kell jelentenie a cégbíróságnak az új tag belépését, döntenie kell a társaság átalakulásáról, egyesüléséről vagy megszűnéséről, ha a kkt. tagjainak száma egy főre csökken, az egy főre való csökkenéstől számított 6 hónapos időtávon belül (Kozma 2019:22).

2.2.2. A betéti társaság

A betéti társaság (továbbiakban: bt.) az egyik leggyakoribb társasági forma a vállalkozók körében, ami az egyszerűségének, és a minimális tőkeigényének köszönhető. „A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, továbbá legalább az egyik tag (a továbbiakban: beltág) vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni, míg legalább egy másik tag (a továbbiakban: kültag) a társasági kötelezettségekért - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - nem tartozik helytállási kötelezettséggel.” (2013. évi V. törv. 3:154. §)

A bt. működésére hasonló szabályok vonatkoznak, mint a kkt.-ra, azzal a kivétellel, hogy a tagok egymással nem egyenrangúak. Egymástól megkülönböztetjük a kültagot, illetve a beltagot, ami a felelősség és a vállalkozás működtetése szempontjából nélkülözhetetlen. Ha valamennyi bel- illetve kültag megszűnik a társaság tagja lenni, az ettől számított hat hónapos időtávon belül a társaság köteles a cégbíróságnak jelezni, hogy a társaság az alapszabály megfelelő módosítása után ismét működhet. Másik lehetőség, hogy a társaság közkereseti társasággá alakult át, vagy a társaság jogutód nélküli megszűnéséről született döntés.

Az a tag, aki megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó jogszabályi követelményeknek, az alapszabály módosításáig, átalakulásáig, egyesüléséig, jogutód nélküli megszűnéséig, vagy ennek hiányában a felszámoló kinevezéséig vezető tisztségviselőnek minősül. A társaság ügyvezető igazgatója is lehet külső tag, még kinevezés vagy választás hiányában is (Kozma 2019:22).

2.2.3. A korlátolt felelősségű társaság

Magyarországon a legnépszerűbb gazdasági forma a korlátolt felelősségű társaság (továbbiakban: kft.), mivel ez a legnagyobb számban működő gazdasági forma. (KSH 2019) „A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért - ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a tag nem köteles helytállni.” (2013. évi V. törv. 3:159. §)

A tag vagyoni hozzájárulását törzsbetétnek nevezzük, minden tag egy törzsbetéttel rendelkezhet, aminek összege kötelezően legalább 100 ezer forint. Azok a tagok, akik közösen vállalnak egy adott törzsbetétet, a kötelezettségért egyetemlegesen felelnek. Kétféleképpen lehet kft-t alapítani: több alapító tag esetén társasági szerződéssel, egyszemélyes kft esetén pedig alapító okirattal. Évente legalább egyszer, vagy az alapszabályban meghatározottak szerint össze kell hívni a tagok közgyűlését (ez a kft legfőbb szerve), és a határozatokat jegyzőkönyvben kell rögzíteni. Az egyszemélyes kft esetén a legfőbb irányító testület hatáskörét az alapító tag gyakorolja. A taggyűlés hatáskörébe tartoznak a legfontosabb feladatok, mint például a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadása, pótbefizetés elrendelése és visszatérítése, osztalékelőleg fizetésének elhatározása, a könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása, a törzstőke felemelésének és leszállításának elhatározása (Kozma 2019:23-24).

2.2.4. A részvénytársaság

Ez a cégforma inkább a nagyvállalatokra jellemző, ugyanis ez egy nagy tőkét igénylő vállalkozási forma.

„A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényből álló alaptőkével működik, és a részvényes kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes - ha e törvény eltérően nem rendelkezik – nem köteles helytállni.” (2013. évi V. törv. 3:154. §)

A részvénytársaságot nyílt (nyrt.) vagy zárt (zrt.) formában, egy vagy több személy alapíthatja. Alapításkor el kell készíteni és be kell nyújtani az alapszabályt. Az Nyrt. részvényei részben vagy egészben nyilvános tőzsdei forgalomban vannak. Ez azt jelenti, hogy az emberek vásárolhatják és eladhatják a részvényeket.

Zártkörűen működő részvénytársaság esetén nem kerülnek nyilvános forgalomba hozatalra, tehát nem lehet velük kereskedni (vétel-eladás) a tőzsdén. A részvényesek közgyűlése jogosult döntéseket hozni a felsővezetők, a felügyelőbizottsági tagok és más vezető beosztású alkalmazottak fizetéséről és juttatásairól. Közgyűlés hatáskörébe tartozó kérdésekről nem lehet közgyűlés tartása nélkül határozatot hozni, valamint a társaság ügyvezetését az igazgatóság látja el, melynek elnökét maga választja tagjai közül (Kozma 2019:24-26).

Ha a leendő vállalkozó kiválasztotta a tevékenységi köréhez leginkább illő cégformát, akkor nem maradt más feladata, mint a cégalapítás folyamata.

A társasági szerződés, alapító okirat, alapszabály megalkotása

A vállalkozás alapításához nélkülözhetetlen a társasági szerződés megkötése, részvénytársaságnál az alapszabály elfogadása, egyszemélyes gazdasági társaságnál alapító okirat megalkotása. Minden tagnak alá kell írnia a társasági szerződést, nyrt. esetében a társaság közgyűlés fogadja el azt.

A cégnév kiválasztása

Egy vállalat alapításakor a név kiválasztása az alapítók egyik fő feladata. Fontos, hogy egyedi nevet találjanak, mivel a cégnévnek egyértelműen megkülönböztethetőnek kell lennie az országban bejegyzett bármely más cég nevétől. A név nem keltheti azt a benyomást, hogy félrevezető, különösen a társaság tevékenységi körét illetően. A cégtörvény szerint a cégnévnek legalább egy vezérszót kell tartalmaznia a választott társasági forma mellett. A vezérszó lehetővé teszi a vállalat számára, hogy megkülönböztethető legyen az azonos vagy hasonló tevékenységet folytatók közül. A cégnév a magyar helyesírás szabályai szerint csak magyar szavakat tartalmazhat, a vezérszó kivételével.

A székhely, telephely, fióktelep választása

A cég székhelye a bejegyzett irodája, ami a cég üzleti és hivatalos iratainak átvételére, érkeztetésére, őrzésére, rendelkezésre tartására szolgál. Továbbá külön jogszabályban meghatározottan, a székhellyel összefüggő kötelezettségek teljesítése itt történik. A tagoknak igazolniuk kell, hogy rendelkeznek a székhelyen bejegyzett iroda tulajdon- vagy bérleti jogával. Irányítószám, településnév, utca megnevezés, házszám, emelet és ajtószám feltüntetése szükséges.

A képviselő

A társaság tisztségviselőit a cég alapítása során kell megválasztani. A vállalkozás irányítását a társaság ügyvezető tisztségviselői vagy az ügyvezető tisztségviselők testülete végzi.

Az aláírás minta készítése

A cégalapításkor az okiratokat készítő ügyvéd aláírásmintát is készít a cég képviselői számára. A cégbejegyzésre jogosult személynek a cég nevében az ügyvéd által biztosított aláírásmintával

kell aláírnia minden céghez kapcsolódó hivatalos dokumentumot.

A tevékenységi kör megjelölése

Minden olyan tevékenységet, amellyel a vállalkozás foglalkozni kíván, fel kell tüntetni az alapító okiratban, vagy a társasági szerződésben, illetve a cégjegyzékben is. Az említett okmányokon TEÁOR¹ szám szerint kell feltüntetni a tevékenységet.

Cégbejegyzés a cégbíróságra

A cégalapítási dokumentumokat az illetékek ügyvéd jelenlétében töltik ki, majd elektronikus úton benyújtják a kérelmet a cégbíróságra. A benyújtás után egy munkanapon belül kap a cég adószámot a Nemzeti Adó- és Vámhivattaltól.

Bankszámla nyitása

Nyilvántartásba vételtől számítva 8 napon belül köteles a cég egy bankszámlát nyitni.

A tag, tagok vagyoni hozzájárulása és annak teljesítése a jogszabályok szerint

A 2013. évi V. törvény szerint az egyes társaságoknál a jegyzett tőke legkisebb összege és annak a cégalapítás során mindenképpen rendelkezésre bocsátandó összege a következők szerint alakul: kft. esetén a törzstőke minimális mértéke 3 millió forint.

A törzstőke legalább 50%-át a bejegyzési kérelem benyújtásáig előre kell biztosítani, még a másik 50%-ot egy éven belül kell kifizetni. Az egyszemélyes kft. nem engedélyezi a késedelmes fizetést. A zrt. alaptőkéje nem lehet kevesebb 5 millió forintnál, az nyrt. alaptőkéje nem lehet kevesebb 20 millió forintnál, összege alapításkor nem lehet kevesebb mint 30 százalék. Nincs kötelező minimum tőkeösszeg a bt. és kkt. alapítása esetén.

¹ TEÁOR: a gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere

3. Magyarország vállalkozásfejlesztési politikája

A nehézségek negatív velejárójaként a működtetési költségek jelentősen növekedtek a kkv-szektorban, köszönhetően az ellátási láncokban keletkezett hézagoknak, valamint az alapanyag, illetve a berendezések árának robbanásszerű ugrása miatt. Ezen komponensek következményeként a finanszírozás nehezebb lett a számukra, illetve egy új vállalkozás elindítása is embert próbáló feladattá vált.

Hazánk gazdaságának egyik legnagyobb növekedési potenciálja rejlik a kkv-szektorban, ám ezeket a lehetőségeket egyelőre nem sikerült az országnak kihasználnia. A magyarázat a magas adminisztratív terhekben, a jogszabályi ingadozásokban, a kkv-k növekedéseinek, fejlesztéseinek akadályaiiban, illetve a korlátozott versennyel rendelkező üzleti környezetben rejlik.

Ilyen körülmények között nagyon sok vállalkozás nehezen, vagy egyáltalán nem tudja bejárni azt az utat, amelyet az indulásakor tervezett. A kisebb cégek tőkeintenzitása alacsonyabb, az alkalmazottaik és a vezetőik kevésbé képzettek, ritkán vagy egyáltalán nem valósítanak meg innovációt, lényegesen kevesebbet fordítanak kutatás-fejlesztésre, kisebb az esélyük, hogy külső finanszírozási forrásokhoz jussanak, és rosszabbak az eredménymutatóik is. Azért, hogy ez az elkövetkező években javulni tudjon, lépéseket kell tenni a teljes gazdaság szintjén az egyes ágazatokban, valamint növelni kell a beruházás mértékét, és a termelékenységét is.

Ebben a fejezetben szeretném bemutatni, hogy a kkv-k milyen fontos szerepet töltenek be a gazdaságunkban, továbbá a Covid-19 járvány és az orosz-ukrán konfliktus szektorra gyakorolt hatásait, végül, hogy a magyar állam által indított támogatások és pályázatok milyen mértékben tudják segíteni a vállalkozások talpon maradását, növekedését.

3.1. A kis- és közép vállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban
A 2. táblázat szemlélteti, hogy 2019-2021. években miként alakult a regisztrált vállalkozások száma.

Megnevezés/Év	2019	2020	2021
Mikrovállalkozások száma (db)	791 018	820 841	842 755
Kisvállalkozások száma (db)	35 528	34 010	36 119
Középvállalkozások száma (db)	5 663	5 256	5 602
Összes KKV (db)	832 209	860 107	884 476
Vállalkozás összesen (db)	839 779	868 270	892 106
KKV-k által foglalkoztatottak száma (fő)	2 185 489	2 128 992	2 186 186
Teljes foglalkoztatás (fő)	3 296 047	3 221 034	3 187 682

2. táblázat A kis-és középvállalkozások számának, foglalkoztatásának alakulása Magyarországon, 2019-2021

(Forrás: KSH 9.1.1.17. A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint

https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0018.html) Saját szerkesztés

A 2. táblázatból jól kirajzolódik, hogy a kis- és középvállalkozói szektor jelentős szerepet játszik az ország gazdaságában. A Magyarországon működő vállalkozások túlnyomó többsége, nagyjából 99%-a sorolható a kkv-szektorba, tehát jóval nagyobb számban vannak jelen, mint a nagyvállalatok. Évről évre nő a regisztrált vállalkozások száma az országban, ami által grandiózus szerepet vállalnak a munkahelyteremtésben (több új munkahelyet teremtenek, mint a nagyvállalatok). A munkahelyek mintegy kétharmadát biztosítják a munkavállalók számára, bár a kkv-k szenvedik el a legtöbb munkahely megsemmisülését/megszűnését is, főképpen a pénzügyi sérülékenyséjük miatt. A kkv-k pénzügyi stabilitásával és gazdálkodásával kapcsolatos elemzések az alacsony tőkeellátottság, a kevésbé szakszerű vállalatirányítás és a stagnáló jövedelmezőség mellett a külső környezeti változásokra való érzékenységgel is jellemzik e szektor vállalkozásait (Szabó 2000:92).

A kkv-k gazdasági szerepe felértékelődött, melynek háttérében elsősorban nagyvállalati folyamatok húzódnak meg, ugyanis költségcsökkentés érdekében tevékenységeik jelentős részét kihelyezték. A beszállítók számottevő része a kisebb méretű, rugalmasabban működő vállalkozásokból kerül ki (KSH 2014:2).

A vállalkozások hozzáadott értékének megoszlását a 2019-2021. években a 3. táblázat szemlélteti. Adatok: %

Vállalkozások/Évek	2019	2020	2021
Mikrovállalkozások	18,20	16,80	17,30
Kisvállalkozások	15,00	15,30	15,90
Középvállalkozások	14,00	14,00	13,60
Nem a KKV körébe tartozó szervezetek	52,80	53,90	53,20
Összesen	100,00	100,00	100,00

3. táblázat A kvv szektor hozzáadott értékének megoszlása, 2019-2021

(Forrás: KSH 9.1.1.17. A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint

https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0018.html) Saját szerkesztés

A kis- és középvállalkozások szerepvállalása a foglalkoztatottak számát illetően domináns, megközelítőleg kétharmad részüknek biztosítanak munkahelyet, ám ezzel szemben a termelékenységük elmarad a nagyvállalatokhoz képest. A vizsgált időszakban, a 2019-2021. években a hozzáadott értékek között nincs szignifikáns különbség, átlagosan a 47%-kal járultak hozzá.

„Minden gazdálkodó egység, minden gazdasági ágazat és minden ország alapvető érdeke, hogy minél nagyobb hozzáadott értéket állítson elő. A hozzáadott érték tehát nem a vevőértéket jelenti. Az összefüggés a kettő között azonban nagy, mert nyilvánvalóan azok tudnak magasabb hozzáadott értéket előállítani, akik olyan termékeket és szolgáltatásokat termelnek, amelyek értéket képviselnek vevőik számára, és éppen ezért ezeket az árukat a felhasznált költségeknél minél magasabb áron tudják eladni.” (Rekettye 2018:21)

Ha azt vesszük alapul, hogy a Magyarországon működő vállalkozások 99%-a kvv-szektorban végzi a tevékenységét, akkor ez az érték (47%) elmarad vártakhoz képest. Összességében a szektorra a magas foglalkoztatottság, kis mennyiségű tőkeáramlás jellemző, ám a termelésben a hatékonyságuk messze elmarad a nagyvállalatokhoz képest. Amennyiben a szektornak sikerülne a termelékenységét növelnie az elkövetkezendő években, úgy a gazdaságunk is egy erőteljes növekedésnek indulna, Magyarország versenyképességét is javítani tudnánk európai viszonylatban.

A 4. táblázat szemlélteti a nemzetgazdasági beruházások megoszlását a 2019-2021. években.

Adatok: %

Vállalkozások/Évek	2019	2020	2021
Mikrovállalkozások	5,50	4,90	6,20
Kisvállalkozások	10,50	9,50	11,10
Középvállalkozások	16,40	17,80	19,90
Nem a KKV körébe tartozó szervezetek	67,60	67,80	62,80
Összesen	100,00	100,00	100,00

4. táblázat A kvv-szektor nemzetgazdasági beruházásának megoszlása, 2019-2021

(Forrás: KSH 9.1.1.17. A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint

https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0018.html) Saját szerkesztés

A kvv-szektor 2019-2020. években a nemzetgazdasági beruházások nagyjából egyharmadát tette ki, 2021-ben pedig ez ugyan emelkedett néhány százalékkal, de nem nevezhető jelentős erősödésnek. A beruházási hajlandóságuk messze elmarad a nagyvállalatoktól, ennek egyik oka, hogy kevesebb pénzt hajlandóak visszaforgatni innovációra, fejlesztésre, a másik oka, hogy nagyon sok vállalkozás nem folytat nagy tőkeigényű tevékenységet, így nem is igényelnek akkora beruházásokat, mint a folyamatosan növekvő nagyvállalatok. A beruházások többféle szempont szerint csoportosíthatók, az elvégzett fejlesztések pedig kategóriákba sorolhatók, így néhány példa:

- a beruházás állománynövelő, ha a nyilvántartott eszközök leltári nyilvántartási egységének számát növeli,
- a beruházás állománybővítő, ha a nyilvántartott eszköz nagyságát (hosszát, terjedelmét, funkcióját, tartozékait, teljesítőképességét) növeli, de új leltározási elemet nem hoz létre,
- a beruházás eszközpótló, ha a selejtezett tárgyi eszköz pótlására szolgál, tehát sem az eszközállomány leltári tételeinek mennyiségét, sem azok nagyságát nem növeli,
- a beruházás rekonstrukció, ha a meglévő tárgyi eszközökön egyidejűleg beruházási és felújítási tevékenységet végeznek, amelynek során az elhasználódott tárgyi eszközök eredeti állapotát megközelítőleg vagy teljesen helyreállítják, ezáltal a tárgyi eszköz kapacitása bővül (Papp-Szűcs 2013:17-18.).

Az alacsony beruházási hajlandóság további magyarázata lehet, hogy nem jól tájékozódnak az uniós, illetve a kormány által nyújtott támogatásokról, pályázatokról, így azokat nem is tudják megpályázni, elnyerni, ezáltal a vállalkozásuk termelékenységének növelését elérni. Meglátásom szerint az államnak nagyobb mértékben kellene támogatnia a szektor beruházásait, és marketinggel segíteni kellene, hogy minden vállalkozóhoz eljusson egy adott pályázatnak, támogatásnak a tájékoztatója.

3.2. A magyar kis és közép vállalkozási szektor helyzete a 2020. évtől napjainkig

A szektor számára elkezdődött egy rendkívül nehéz időszak 2020-ban, ami a Covid-19 járvány megjelenésének volt köszönhető. A vállalkozásoknak gyorsan reagálniuk kellett az ő tevékenységüket is korlátozó intézkedésekre.

A vállalkozások hamar ráeszméltek, hogy az elkövetkező időszak fő feladata nem az árbevétel növelése, a beruházások bővítése vagy a tevékenységi körök kiterjesztése lesz, hanem a hosszútávú sikeresség érdekében kizárólag a válság túlélése.

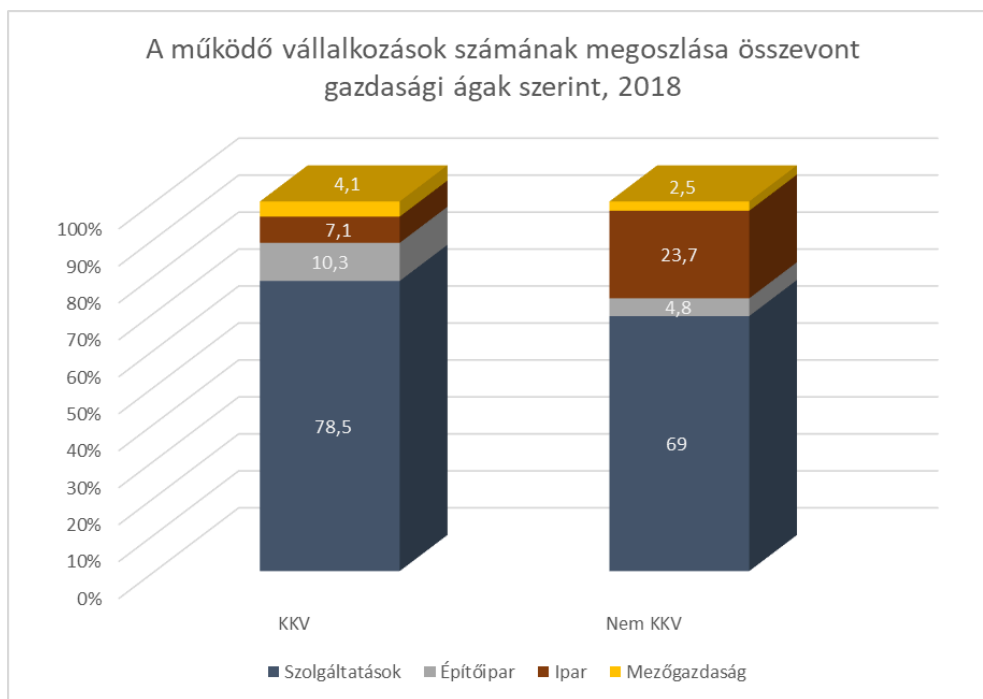
Ehhez pedig a gyors, rugalmas reagálás elengedhetetlen volt, ami egy stratégiaváltást eredményezett a vállalkozások számára. A válsághelyzet megkövetelte a vállalkozásoktól a költségcsökkentést, ami adott esetben dolgozói létszámleépítéssel, tevékenységük korlátozásával, részleges vagy állandó jellegű bezárással járt. Azok a vállalkozások, akik rugalmasan és kreatívan alkalmazkodtak a krízishez, talpon maradtak, és a problémák leküzdése után egy erősödésnek nézhetek elébe. A koronavírus-járvány lecsengésével párhuzamosan 2022. év elején kitört az orosz-ukrán háború, amely újabb változásokat hozott Magyarországon is a kkv-k életében. Ukrajna védelmének, illetve Oroszország gyengítésének a céljaként az Európai Unió (továbbiakban: EU) oroszellenes szankciós politikát dolgozott ki. Ez a szankciós politika Európában, ezzel együtt Magyarországon is egyfajta energiaválsághoz vezetett, aminek következményeként a vállalkozások számára kihívás lett a finanszírozás, a gáz- és áramszámlák a többszörösére nőttek. A kormány 2022. októberében az energiaintenzív vállalkozások számára biztosított támogatást, ami jelentősen csökkentette a terheiket.

3.2.1. A Covid-19 járvány hatása a szektorra

A WHO (Egészségügyi Világszervezet) világjárvánnyá nyilvánította a Kínából induló Covid-19 járványt. A megfékezés érdekében számos intézkedést kellett bevezetniük az országok kormányainak. Ez a járvány Magyarország gazdaságát sem kímélte, így a kkv-szektor termelését, működését is rendkívül negatívan érintette. Kezdetét vette ezzel egy társadalmi, gazdasági válság.

A kormány által hozott intézkedések fő céljai, feladatai a következők voltak gazdasági szempontból:

- A likviditási válságok elkerülése vállalkozói és lakossági szinten: A vállalkozások árbevétele sok esetben egyik napról a másikra jelentősen csökkent. Ebben a helyzetben is biztosítani kellett a fizetőképesség fenntartását, a munkabérek kifizetését, a szállítói tartozások és az esedékes hiteltörlesztések kiegyenlítését. Ennek érdekében hiteltörlesztési moratóriumot hirdettek, amelynek értelmében a hitel- és tőketartozások esedékes részleteinek kifizetését 2020. december 31-ig felfüggesztették, többszöri meghosszabbítás után pedig 2022. év végén eltörölték ezt az intézkedést.
- Az átmenetileg megszűnő munkahelyek fenntartása, a munkanélküliségi ráta emelkedésének mérséklése, a családok egzisztenciájának, biztonságának védelme: A drasztikusan csökkenő kereslet a munkaerőigényt is mérsékli, ami több területen rontja a gazdaság működését. A krízis helyzet megszűnésével várható volt, hogy a munkaerőigény növekvő tendenciát mutat a járvány leküzdése után és visszaáll vagy megközelíti a járvány előtti szintet. Ez a munkáltatót terhelő adók és járulékok csökkentésével, illetve egy speciális intézkedéssel valósulhatott meg, aminek a lényege, hogy amennyiben a munkáltató meg tudott állapodni a munkavállalóval a munkaidő átmeneti csökkentésében, akkor az állam a dolgozó kiesett jövedelmének 70%-át kifizette közvetlenül a dolgozónak. A megszűnő gyes- és gyedellátások nem szűntek meg akkor sem, ha azok közben lejártak, illetve a felsőoktatásban tanulók számára kamatmentes diákhitelt biztosítottak.
- A gazdálkodó szervezetek támogatása: Az áfa-visszatérítések felgyorsítása megtörtént, ami a likviditási helyzet stabilizálását szolgálta, a már említett adó- és járulékcsoökkentések mellett (Túróczy–Mester–Zéman 2020:85-86).

1. ábra: A működő vállalkozások számának alakulása gazdasági ágak szerint, 2018

(Forrás: KSH A kis- és középvállalkozások jellemzői, 2018

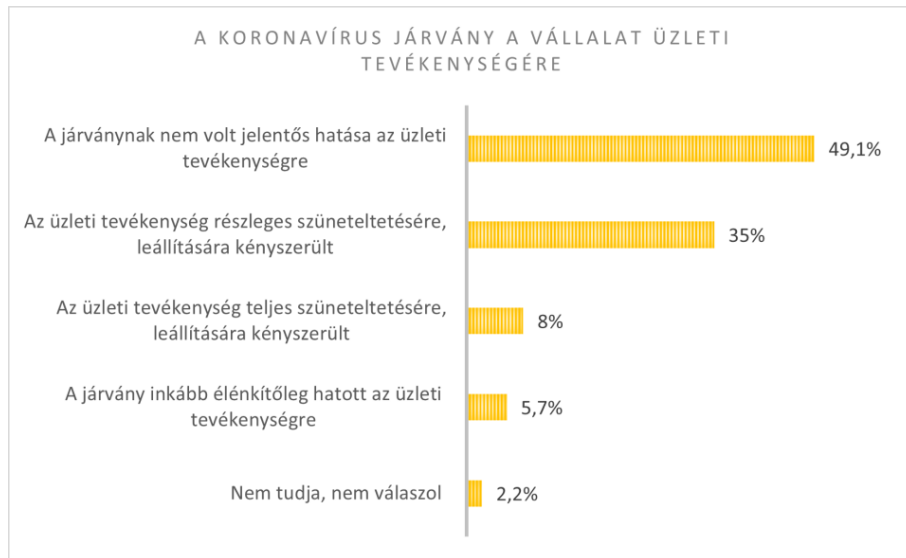
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv18.pdf>) Saját szerkesztés

Az 1. ábra mutatja, hogy a kkv-szektor 78,5%-a, a nem a kkv-k körébe tartozó vállalatoknak pedig 69%-a a szolgáltatások terén tevékenykedik, ami Magyarország egyik legjelentősebb szektora, az úgynevezett tercier szektor.

„Harmadlagos szektort olyan szakirányú tevékenységek adják, amelyek elsősorban nem egy fizikai termék előállításával foglalkoznak, de mégis kielégítik a társadalom tagjainak bizonyos szükségleteit. Piaci és nem piaci alapú szolgáltatások is léteznek. Az előbbi csoportba tartozhatnak egyebek között különböző pénzügyi, turisztikai, vendéglátási és kereskedelmi szolgáltatások, míg az utóbbi általában egyes állami tevékenységeket foglal magában, például a közigazgatást, a közegészségügyet, a közoktatást vagy a szociális ellátást.” (Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat 2020:1)

A magyar gazdaságban a vállalkozások közel háromnegyed része (KSH 2013:11) a szolgáltatói szektorban végzi a tevékenységét, ezáltal nem meglepő, hogy őket sújtotta leginkább a Covid-19 járvány. Ez leginkább annak köszönhető, hogy társadalmi igényeket elégítenek ki. A szolgáltatások igénybevétele személyes kontaktust kíván, viszont a legfontosabb szabálya a távolságtartás volt, fizikai kapcsolatok kerülése nyilvános helyen, így jelentős kereslet visszaesés volt tapasztalható.

A 2. ábra a Budapesti Gazdasági Egyetem munkatársai által készített, 2020-ban publikált reprezentatív kutatás eredményeit szemlélteti:

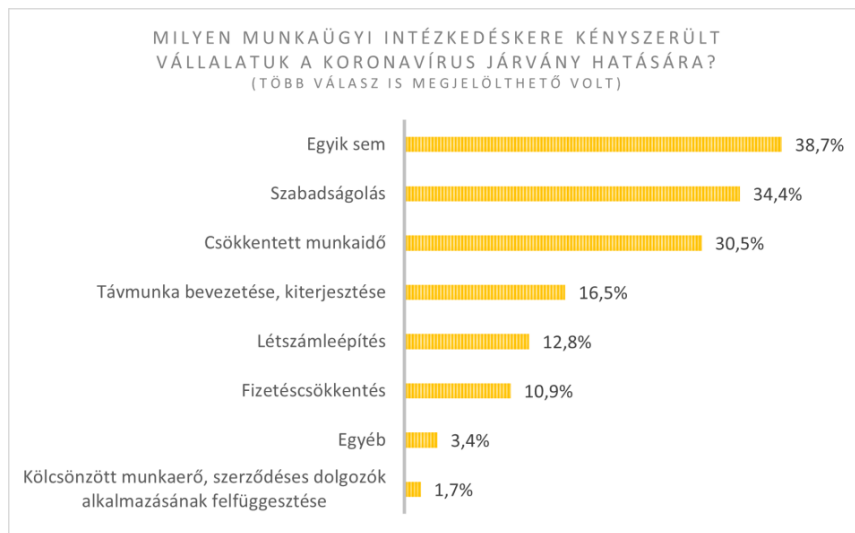
2. ábra: A koronavírus járvány hatása a vállalati üzleti tevékenységre, 2020
Forrás: Szennay Á.-Timár G.: Így reagált a magyar kkv-szektor a koronavírus járványra
<https://uni-bge.hu/hu/igy-reagalt-a-magyar-kkv-szektor-a-koronavirus-jarvanyra>

A reprezentatív kutatásból kiderül, hogy a hazai kkv-k több mint felére a járványnak nem volt negatív hatása. A vállalkozók 49,1%-át egyáltalán nem érintette a pandémia, 5,7%-a pedig a vírusnak köszönhetően élénkületet élt meg. A cégek közel 10%-a (8,0%) kényszerült üzleti tevékenységének teljes szüneteltetésére, illetve leállítására, valamint a vállalkozások 35%-a kényszerült részleges szüneteltetésre (Szennay-Timár 2020).

„Szinte a teljes turizmus és vendéglátás (94,7%), az egyéb lakossági szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások több mint fele (53,3%), de a kereskedelmi cégek csaknem fele (46,6%) is részben vagy teljesen leállt. Ugyanakkor kiemelendő, hogy a szállítás és raktározás (12,9%), az egyéb lakossági szolgáltatások (8,9%), valamint a kereskedelem (7,6%) területén említették a válaszadó cégek nagyobb arányban a járvány pozitív gazdasági hatásait is, például a házhozszállításnak és az online kereskedelem élénkülésének köszönhetően.”
(Szennay-Timár 2020)

A vállalkozás sikeresen fennmaradása érdekében elengedhetetlen volt a dolgozói létszám csökkentése átmenetileg, rosszabb esetben pedig véglegesen. Mindezek ellenére a vállalkozások azon dolgoztak, kormányzati segítséget igénybe véve, a munkaerőt meg tudják tartani.

A 3. ábrán látható, hogy a cégeknek milyen intézkedések meghozatala volt elengedhetetlen:

3. ábra: A cégek munkaügyi intézkedései, 2020

Forrás: Szennay Á.-Timár G.: Így reagált a magyar kkv-szektor a koronavírus járványra

<https://uni-bge.hu/hu/igy-reagalt-a-magyar-kkv-szektor-a-koronavirus-jarvanyra>

A cégek több mint harmada (38,7%) nem élt munkaügyi intézkedéssel a járvány idején. Ahol szükség volt valamilyen munkaügyi intézkedésre, ott a legnagyobb arányban szabadságolás és munkaidő csökkentés mellett döntöttek a munkáltatók. Leépítésre – függetlenül attól, hogy saját vagy kölcsönzött munkaerőről van szó – a kkv-k alig 15%-ában került sor, míg a távmunka bevezetése a kkv-k 16,5%-ában valósult meg (Szennay-Timár 2020).

A legnagyobb probléma, ami a kihívást jelentette a vállalkozások számára, hogy a csökkenő kereslet miatt a jövedelmezőségük a töredékére csökkent. Ezek az okok következőkre vezethetőek vissza:

- „a kieső árbevétel következtében megnövekedtek az árbevétel arányos működési költségek, ami profitszökkenést eredményezett.
- az input alapanyagok és szolgáltatások drágulása, valamint a szállítási költségek emelése
- az akadozó ellátási láncok és kereslet-kínálati súrlódások
- később befolyó és/vagy a kieső árbevétel.
- az üzleti partnerek előnytelenebb feltételeket és vezettek be (pl. előre fizetés, készpénzes fizetés).

- *A járvány elleni egészségügyi védekezés is plusz költségekkel járt (kéztisztítók, maszkok biztosítása).*
- *az elhalasztott beruházások és a kihasználatlan növekedési lehetőségek elmaradt haszna veszteségként jelent meg.” (Szepesi-Pogácsás 2021:17-18)*

A nehézségek ellenére a járványhelyzetnek pozitív hozadéka is van a szektor számára, amiket hasznosítva meg tudják erősíteni a piaci pozíciójukat. E pozitívumok közül az alábbiak különös jelentőséggel bírnak:

- Rugalmas vállalatvezetés:

a koronavírus-járvány olyan helyzetet teremtett a gazdaságban, amire hosszú idő óta nem volt példa. Mind a kormány által hozott intézkedések, mind az azokkal járó negatívumokra a cégeknek gyorsan és azonnal reagálniuk kellett, hogy csökkentsék a veszteségeiket mind a munkaerő, mind a nyereség szempontjából. Ez a gyors reagálás a hosszútávú sikeresség elengedhetetlen hozzátevője.

- Széles kapcsolati hálózat:

az akadozó ellátási láncok, illetve a partnerektől kapott kedvezőtlen feltételek arra ösztönzik a vállalkozásokat, hogy minél nagyobb kapcsolati tőkére tegyenek szert, ugyanis ha az egyik partner nem tudja teljesíteni például a termeléshez szükséges alapanyagmennyiség leszállítását időben, akkor szükséges egy másik alternatíva, amivel fenntartható a zavartalan működés.

- Tartalékképzés a várható jövőbeli kiadásokra:

a vállalkozások árbevétele jelentősen lecsökkent a visszaeső kereslet miatt, ezzel párhuzamosan csökkent a likviditásuk is. Azok a cégek, akik rendelkeztek tartalékkal, nem veszítették el a fizetőképességüket, kevésbé érezték meg az árbevétel csökkenését, szemben azokkal, akik nem képeztek tartalékot. Akik rendelkeztek tartalékkal, megerősítést nyertek, hogy jól menedzselik a cég pénzügyeit, akik pedig nem rendelkeztek vele, azok a jövőben biztosan fognak tartalékot képezni a váratlan helyzetekre.

- Költségcsökkentés:

ha a cégek a válság idején nem tudják növelni az árbevételüket, akkor a másik megoldás számukra a költséghatékony működés. Ahhoz, hogy ezt a problémát orvosolni tudják a vezetők, ismerni kell a lehetőségeket, továbbá a módot, amivel csökkenthető az adott költségnem.

3.2.2. Az orosz-ukrán háború hatása a szektorra

Az EU kidolgozott egy szankciós tervet Oroszország gazdasági gyengítésére, a háború minél gyorsabb befejezése érdekében. Ezek a szankciók viszont nem kímélik Európa gazdaságát sem, így a magyar kkv-szektorra is jelentős hatást gyakorolnak, melyet a 4. ábra szemléltet.

4. ábra: Az orosz-ukrán háború hazai vállalkozásokra gyakorolt hatásai, 2022

Forrás: Bacsák Dániel-Széll Krisztián: Az orosz-ukrán háború magyar vállalkozásokra gyakorolt hatásai, következménye

<https://gvi.hu/kutatas/673/az-orosz-ukran-haboru-magyar-vallalkozasokra-gyakorolt-hatasai-kovetkezmenyei>

A hazai vállalkozásokat érintő negatív hatások közül magasan kiemelkedik az ellátási láncok megszakadásával járó alapanyag- és termékhiány (51%), a második leggyakoribb negatív hatásként pedig a kereslet csökkenése (21%) jelent meg. Egyes cégeknél a háború hatásaként jelentkezik az export csökkenése (13%), továbbá az orosz kiterjesztésű Sberbank csődje (9%). (Bacsák-Széll 2022)

Az ellátási láncokban keletkezett szakadások következményeként a termelés nehezkessé vált a vállalkozások számára, továbbá az alapanyagok beszerzési ára ugrásszerűen megnőtt, akárcsak két évvel korábban, a koronavírus-járvány idején.

Az orosz ellenes szankcióknak az egyik komoly negatívuma az Európa szerte növekvő infláció lett. Az inflációt teljesen, vagy legalább részben be kellett építeniük a vállalatoknak az általuk nyújtott termékek és szolgáltatások árába, ami a fizetőképes kereslet jelentős csökkenéséhez vezetett. Ha csökken a kereslet, csökken az árbevétel is, ezáltal sérül a vállalkozások likviditása. Míg 2021-ben az átlagos fogyasztói infláció 5,1% volt, addig 2022-ben ez a szám 14,5% volt, viszont 2022. december hónapra vonatkoztatott átlagos fogyasztói árak 24,5%-kal haladták meg az egy évvel korábbi (KSH Gyorstájékoztató. Fogyasztói árak: 2022-2023).

A magas infláció következményei, hogy a dolgozók bére jelentősen veszít a vásárlóértékéből, termékek és a szolgáltatások árai emelkednek, ami életszínvonal csökkenéssel jár.

A háború legrosszabb negatívuma az energiaválság. Az EU a háború előtt az éves gázfogyasztásának a 83%-át importálta, ennek közel felét Oroszországból, ez a szám 2022 novemberében 12,9% volt (European Council 2023 Infographic - Where does the EU's gas come from? <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-gas-supply/>).

A jelentős kiesést az EU az Egyesült államokból érkező cseppfolyósított gázzal helyettesíti. Az Európai Tanács 2022. év elején újabb szankcióként megtiltotta, hogy az EU Oroszországból tengeren szállított nyersolajat és bizonyos kőolajtermékeket vásároljon. A korlátozások a nyersolaj esetében 2022. végétől, a finomított kőolajtermékek esetében pedig 2023. februárjától hatályba léptek. A Tanács átmeneti kivételt állapított meg az olyan uniós tagállamokba importált, csővezetéken érkező nyersolaj tekintetében, amelyek földrajzi helyzete sajátos függőséget okoz az orosz energiaellátástól (pl. Magyarország) és ennek megszüntetéséhez nem rendelkeznek életképes alternatív lehetőségekkel. (European Council 2023)

Az olaj-és gázembargónak köszönhetően a vállalkozások számára a gázszámlák a hétszeresére, még az áramszámlák a duplájára növekedtek 2022. augusztusától. Azok a vállalkozók, akik nem tudták kigazdálkodni ezen többkiadásokat, a fűtési szezon idejére az átmeneti, vagy a végleges bezárás mellett döntöttek. Azok a cégek, akik számára nem volt opció a megszűnés, azok az energiakorszerűsítés, illetve a költségcsökkentés mellett döntöttek. Igyekeztek új berendezéseket beszerezni a tevékenységükhöz, amik energiatakarékosak. Ezen felül szabályozták a hőmérsékletet és az energiafogyasztást a munkahelyeken. A klímarendszerek beszerelése szintén egy jó megoldásnak bizonyult, ami által kiválható lett a gázfűtés.

3.2.3. A kormány által nyújtott támogatások nagyságrendje, szerepe nemzetközi összehasonlításban a járvány után

A 2020-as éveket a bizonytalanságok és a válságok jellemzik. A Covid-19 járvány után éppen, hogy csak fellelegezhetett a magyar gazdaság is, következett egy másik nehézség, a térségben kirobbant háború. A következőkben ismertetem a magyar kkv-k részére nyújtott támogatási programokat, összehasonlítva mindezeket Franciaország, Németország lépéseivel.

A kkv-k támogatását célzó, illetve a koronavírus okozta károk enyhítése érdekében a legfontosabb intézkedési programok:

- a gazdaságvédelmi akcióterv mintegy 9500 milliárd forint különböző pénzügyi eszközt mozgósított a gazdaság finanszírozása érdekében, ami a munkahelyek megőrzését, támogatását, valamint a vállalatok technológiai fejlődését segítette, (OECD Hungary 2021)
- egy 3 000 milliárd forintos növekedési program, ami által minden vállalkozás a saját stratégiájához, újraindítási vagy fejlesztési tervéhez, akvizícióhoz, reorganizációhoz kapcsolódóan választhatta ki a számára optimális finanszírozási megoldást, (OECD Hungary 2021)
- egy adókönyvités (beleértve a helyi iparüzési adót, és a hozzá kapcsolódó előlegeket), aminek köszönhetően 400 milliárd forint maradt a különböző vállalkozásoknál, ami több százezer munkahely megőrzését tette lehetővé, (Pénzügyminisztérium 2020: A koronavírus-válságban az adóügyi könnyítések mintegy négyszázmilliárd forintot hagynak a vállalkozásoknál <https://kormany.hu/hirek/a-koronavirus-valsagban-az-adougyi-konnyitesek-mintegy-negyszazmilliard-forintot-hagynak-a-vallalkozasoknal>)
- Digitális Jólét Hitelprogram, ami az innovatív, a vállalkozások versenyképességét erősítő digitális fejlesztéseket támogatta, valamint hozzájárult az cégek exportképességének növeléséhez, a munkavállalók digitális kompetenciáinak fejlesztéséhez, az érintett ágazat technológiai fejlettségi szintjének emeléséhez, a versenyképesség növeléséhez, (OECD Hungary 2021)
- egy 100 milliárd forintos kamatmentes hitelkeret, amit készletbeszerzésre, munkabérrre és béren kívüli működési költségek finanszírozására vehettek igénybe a pályázók, (OECD Hungary 2021)
- egy 41 milliárd forintos Start-up mentőprogram a Hiventures Kockázati Tőkealapkezelő Zrt. jóvoltából, (OECD Hungary 2021)
- 1 000 milliárd forintos beruházási támogatás, amely közel 2 000 milliárd forintos fejlesztést eredményezhet a közeljövőben. (OECD Hungary 2021)

Látható a jelzett adatokból, hogy a kormány jelentős szerepet vállalt a munkahelyek megmentésében, valamint a szektor támogatásában.

A következőben megkísérlem összefoglalni, hogy Franciaországban a kormány milyen mértékben támogatta a ki-és közép vállalkozásokat, elsősorban a fizetőképességük megőrzését biztosító intézkedésekkel, így:

- egy 470 milliárd eurós likviditási támogatás, beleértve a fizetési halasztásokat, a hitelekre adott garanciákat, részleges munkanélküliség és a mikrovállalkozások célzott megsegítését,
- 4 milliárd eurós sürgősségi terv az induló vállalkozások számára, hozzászámítva az államilag garantált kölcsönöket és a várható K+F adójóváírás visszatérítését
- nemzeti helyreállítási és ellenálló képességi terv keretében az ökológiai átmenet és az energetikai felújítások, a digitalizáció forrásháttérének megteremtését (OECD France 2021).

További strukturális támogatások biztosítására is sor került, egy 100 milliárd euro összegű gazdaságélénkítési csomag keretében, melynek az elnevezése „France Relance” (magyarul: Franciaország újraindítása), amelynek tartalma:

- 35 milliárd euro a versenyképességre és innovációra, ebből 385 millió euro a kkv-k és mikrovállalkozások digitalizálására,
- 30 milliárd EUR a karbonsemleges gazdaságra való áttérésre,
- 35 milliárd euró a társadalmi kohézióra² (OECD France 2021).

Ez összesen 574 milliárd euro összegű támogatás volt, ami nagyjából a mai középárfolyamon számolva 215 billió forintnak felel meg.

² társadalmi kohézió: egy társadalomnak azt a képességét jelenti, hogy biztosítani tudja tagjai általános jólétét, az egyenlőtlenségek minimalizálását és a polarizáció elkerülését

A következőkben Németország példáján szemléltetem a kormány stabilizációs törekvéseit
A kkv-k támogatását célzó legfontosabb intézkedések, a COVID-19 járványra reagálva a következők voltak Németországban:

- 750 milliárd euro összegű sürgősségi költségvetési támogatás hitelgaranciákkal, többek között a kisvállalkozások számára, valamint a rövidített munkaidős munkavállalók részére segélyek nyújtása,
- 600 milliárd eurós gazdasági Stabilizációs Alapot különítettek el a gazdaság számára kritikus jelentőséggel bíró vállalkozások részére (OECD Germany 2021).

Strukturális intézkedéseket is végrehajtottak:

- kidolgozták egy német gazdaságélénkítési és rugalmassági tervet (DARP), ami tartalmazza a klímavédelemi kutatást, amelyekkel elérhetővé teszik a kkv-k számára a fenntartható megoldásokat az energetikában, ami a globális piacokon betöltött pozíciójukat és versenyképességüket biztosítja
- "Készségfejlesztési szövetségek" nevezetű program lehetőség arra, hogy a kkv-k fejlesszék az üzleti innovációs hálózataikat (OECD Germany 2021).

130 milliárd eurós támogatási csomag létrehozása, ami magába foglalta:

- a fizetőképes kereslet fokozását,
- az ideiglenes általános forgalmi adó csökkentést,
- a jövedelemtámogatáshoz való egyszerűsített hozzáférést az álláskeresők számára,
- a vállalkozások és a helyi önkormányzatok beruházásainak támogatását, különös tekintettel a lakhatásra és a közlekedésre,
- beruházást a jövőre felkészült Németországba, ami az éghajlatváltozás, a fenntartható mobilitás, az innováció és a digitális technológia kezelését szolgálta 50 milliárd euroval (OECD Germany 2021).

Ez összesen 1480 milliárd euro összegű támogatás volt, ami nagyjából a mai középárfolyamon számolva 555 billió forintnak felel meg.

4. A kis- és középvállalkozási szektor tőkeösszetételének, finanszírozási lehetőségeinek vizsgálata a 2020-2022. években

Adatok hozzáférése a hiányában elméleti síkon kísérlem meg bemutatni a kis- és középvállalkozási szektor tőkeösszetételének, finanszírozási lehetőségeinek vizsgálatát a 2020-2022. években. A kkv-szektor a gazdasági elemzések alacsony tőkeellátottsággal, illetve rendkívül sérülékeny pénzügyi hátérrel jellemzik. A probléma fő forrása a méretükből adódik, ugyanis azáltal, hogy a vállalkozás mérete kicsi, a szervezeti felépítése túl egyszerű. Ebből következik, hogy a vállalkozás nem rendelkezik külön értékesítési, termelési, személyzeti és gazdasági osztállyal, vezetőkkel, hanem mindent a tulajdonos vagy alkalmazottja végez el egyszemélyben, amely a speciális szakértelem hiányában a növekedés korlátja. Stabil tőkeszerkezet nélkül nem lehet hosszútávon, sikeresen működtetni egy vállalatot, mert előbb vagy utóbb, de csőd lesz a tevékenység vége. Bélyác a tőkeszerkezetet a tulajdonosoktól és a hitelezőktől kapott tőkeforrások együtteseként definiálja. A definíció szerint a tőkestruktúra a vállalati kötelezettségek összetételét jelenti, ami egyben az eszközökkel szembeni követeléseket mutatja. (Bélyác 1997) A tőkeszerkezet összetételét befolyásolja a vállalkozás nagysága, az eszközök összetétele, a nyereség, a likviditás, az adóterhek, valamint a tulajdonosi kör összetétele. (Gál 2013:4)

Az optimális tőkeszerkezet kialakításánál alapvetően négy szempontot kell figyelembe vennie a vezetőknek:

- *A vállalat adózási pozíciója:* Azoknak a vállalatoknak, amelyek magas és rendszeres jövedelemmel rendelkeznek, vagyis adófizetők, érdemes a hitelfelvételből adódó adómegetakarításra építeniük, tehát magasabb tőkeáttételt engedhetnek meg maguknak.
- *A tevékenység üzleti kockázata:* A magasabb üzleti kockázatú cégeknek célszerű alacsonyabb tőkeáttétellel működni.
- *Az eszközök típusa:* Azoknál a vállalatoknál, ahol az immateriális javak túlsúlyban vannak, és jelentősek a vállalat jövedelemtermelő tevékenységében, a pénzügyi nehézségek költsége és kockázata jóval nagyobb, mint a más jellegű vállalkozásoknál. Ezeknél a vállalatoknál sem jó megoldás a tőkeáttétel növelése.
- *A finanszírozási tartalékok:* Amikor a cég megfelelő finanszírozási tartalékokkal rendelkezik és adódik egy jó befektetési lehetőség, nem kell lemondania a kínálkozó profitról csak azért, mert hirtelen nem talál megfelelő finanszírozási forrást

beruházási terveikhez. A fejlődő, növekvő vállalatokra általában az alacsony tőkeáttétel és az önfinanszírozás jellemző. A jövedelmezőbb cégek kevesebb hitelt vesznek igénybe (Katona 2018:22-23).

Az egyik legfontosabb tőkeszerkezeti mutató a tőkeellátottság, ami a saját tőke, és az összes forrás aránya. Általánosságban iparági mérettől és jellemzőktől is függ, de a minimálisan elfogadható érték 30% körül van. Minél nagyobb ez az érték, annál kisebb a rizikó faktor a vállalkozást tekintve.

4.1. A szektor finanszírozási lehetőségeinek bemutatása, vizsgálata

A vállalkozás finanszírozását kétféle módon lehet megvalósítani: az egyik opció a belső forrás, aminek a hosszútávú stabilitás érdekében dominánsnak kell lennie, a másik opció a külső forrás, ami egy esetleges válság helyzet, vagy egy beruházás megvalósítása esetén elengedhetetlen. A finanszírozás menedzselése a vállalkozás zavartalan működéséhez nélkülözhetetlen komponens. Belső forrás lehet a saját tőke, amit a tulajdonosok a vállalkozásnak véglegesen átadtak, vagy az adózott eredményből a vállalkozásnál hagytak. A saját tőke a befektetett eszközök és a forgóeszközök tartós forrása. Külső forrás lehet a banki kölcsön (hosszú vagy rövid lejáratú), valamint a vissza nem térítendő támogatások.

4.1.1. Az önerő szükségessége

Egy vállalkozás finanszírozásának első lépése, az adott cégformától függően, illetve a Polgári Törvénykönyvben meghatározottak szerint a tulajdonos/tulajdonosok a törzstőkét a társaság rendelkezésére bocsájtják. Ez lehet pénzbeli vagy nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás (apport). Apport lehet ingó és ingatlan vagyon, vagyoni értékű jog. Egy vállalkozás indulása jelentős tőkét igényel (pl. telephely, rezsiköltségek, árukészlet), indulás előtt továbbá elengedhetetlen lehet a vállalat promotálása, hogy eljusson a híre a célközönséghez, akiket el akarunk érni az adott termékkel, szolgáltatással, ezáltal marketing költségekkel is kell kalkulálni. Ezeket a költségeket az ügyvezető a saját vagyonából finanszírozza, ugyanis kezdő vállalkozások nagyon nehezen, kedvezőtlen feltételek mellett kaphatnak csak banki hitelt. Különböző beruházási hitelek igénybevételekor, valamint az uniós vagy a magyar vissza nem térítendő támogatások egyik feltétele az, hogy megfelelő saját forrással kell rendelkeznie a pályázónak. Enélkül a hitelebírálás pozitív végkimenetelére, valamint a pályázat megnyerésére esélye sincs

a vállalkozónak. Megfelelő saját forrás alatt a vállalkozás által korábban megtermelt, szabad pénzmennyiséget nevezünk. Ez a pénzmennyiség tulajdonképpen a saját tőke azon része, amely a vállalati nyereségből képződik az adott évben. Az eredményből levonjuk a kifizetett osztalék összegét, és az így kapott összeget az eredménytartalékba átvezetjük. A vállalkozásnak lehetősége van ebből a forrásból a gépek korszerűsítésére, termelőüzemek bővítésére, illetve egyéb értéket növelő beruházásokra. Az eredménytartalékban lévő pénzmennyiséget ajánlott ott tartani, tőkeköltségek csökkentése végett egy esetleges hitelfelvétel esetén, a másik lehetőség, osztalék formájában kivenni a vállalkozásból (HOLD Alapforgalmazó Zrt: Eredménytartalék <https://hold.hu/lexikon/eredmenytartalek-felhasznalasa-kiszamitasa-jelentese/>).

4.1.2. A pályázatok szerepe, jelentősége a szektor finanszírozásában

A vissza nem térítendő támogatás, egy olyan pénzforrást jelent a vállalkozás számára, melyet nem kell visszafizetnie. *„A beruházások egyik legfontosabb külső finanszírozási lehetőségét kohéziós források jelentik. Szerepük ráadásul a válságot követő időszakban – amikor a vállalati hitelek állománya a bankrendszerben folyamatosan csökkent – még inkább felértékelődött. Különösen fontos, hogy a pénzügyi közvetítőkre leginkább ráutalt mikro-, kis- és középvállalatok felé irányult ezen források kétharmada, ami egyrészt hozzájárult a finanszírozási függőség oldásához, másrészt pedig lehetőséget teremtett a finanszírozási szerkezet diverzifikációjára.”* (Banai et al. 2017:1-2) Az Európai Unió a kohéziós források számottevő részét allokalta országunk részére, amik a kkv-szektor növekedését, fejlődését, versenyképességének javítását segítette vissza nem térítendő támogatások formájában. Az EU-s csatlakozás előtt Magyarország is allokalta vissza nem térítendő támogatásokat a kkv-k számára, amik nem hozták meg a kívánt fejlődést, mert hiányzik a tudatos fejlesztés, a közterhek magasak, valamint az alkalmazottak kevésbé képzettek. Vissza nem térítendő támogatások mellett a beruházásokat ösztönző, további pénzügyi eszközökkel (például: kamattámogatás, hitelgarancia, kockázati tőke) biztosítja az állam a megvalósítást. A bankok számára is csökkentik a kkv-k számára nyújtott hitelek visszafizetésének kockázatát, ezáltal, ha az állam garanciát nyújt egy esetleges fizetéseképtelenség esetén. Lényegében ez annyit jelent, hogy a bankoknak keletkezett veszteség megtérítését magára vállalja (Bank360: Mentőöv a KKV szektornak, avagy mire való az állami kezességvállalás? <https://bank360.hu/blog/mento-ov-a-kkv-szektornak-avagy-mire-valo-az-allami-kezessegvallalas/>).

4.1.3. A Magyar Fejlesztési Bank hitel konstrukciója

„A Magyar Fejlesztési Bank (továbbiakban: MFB) a magyar állam kizárólagos tulajdonában lévő hitelintézet, melynek alapfeladata a hazai vállalkozások számára a kedvező konstrukciójú hitelek biztosítása, valamint a hosszú távú gazdaságfejlesztés támogatása, azokhoz pénzüpiaci források bevonása.” (Magyar Fejlesztési Bank: Bankról <https://www.mfb.hu/bankrol-s1>)

Kiemelt célja, hogy főként olyan területeken nyújtson kedvező feltételek mellett hozzáférhető finanszírozást a vállalkozások részére, ahol a kereskedelmi bankok nem tudnak hatékonyan hitelezni. Tevékenységének központjában tehát a piaci rések kitöltése áll. Az MFB szoros együttműködésben végzi a banki feladatokat a kereskedelmi hitelintézetekkel és partnerintézményeivel. Az MFB segít a nemzetközi forrásokból érkező támogatások hazai szétosztásának lebonyolításában, továbbá segíti a gazdaság élénkülését, fejlesztését.

„Az MFB a piaci igényekre odafigyelő, széles termékpalettával rendelkező fejlesztési banksoport szerepét kívánja betölteni, amely a hitelezés mellett többek között a tőkebefektetés, a hitelgarancia és a faktoring területén is aktív.” (Magyar Fejlesztési Bank Bankról: <https://www.mfb.hu/bankrol-s1>)

Az MFB tehát a kkv-szektor fejlődésének egyik legfontosabb, nélkülözhetetlen komponense. Széles körben, a mikrovállalkozásoktól kezdve a nagyvállalatokig a növekedéshez biztosít kedvező feltételeket, így:

- beruházási hiteleket, amik által versenyképesség növelése, korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtése és bővítése lehetővé válik,
- likviditási hiteleket, amik segítenek fenttartani a zavartalan fizetőképességet egy vállalkozás számára,
- faktoring (követelések adásvétele) tevékenységet folytat, ami hozzáférést biztosít a növekedéshez szükséges tőkéhez,
- kezességvállalásban segítséget nyújt, ami által nő a hitelképesség és a hitel kondíciók is kedvezőbbek lesznek (Magyar Fejlesztési Bank: Vállalkozások <https://www.mfb.hu/vallalkozasok>).

4.1.4. A Széchenyi Kártya Program jelentősége

A Széchenyi Kártya Program 2002-ben indult el a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (továbbiakban: MKIK) valamint a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége (továbbiakban: VOSZ) kezdeményezésére, és azóta is jelentős szerepet tölt be a szektor finanszírozásában, fejlesztésében. A KAVOSZ Zrt. leányvállalataként megalakult a KAVOSZ Vállalkozásfejlesztési Zrt. 2010-ben, amelynek fő tevékenysége hitel- és pénzkölcsön nyújtása a kisvállalati, ezen belül főként a mikrovállalati ügyfélkör számára. A társaság alapvető célja a lehető legtöbb – banki módszerekkel nem, vagy nem megfelelően finanszírozott – hazai mikro- és kisvállalkozás hitelhez jutásának javítása, elsősorban kedvezményes, Európai Uniós forrású támogatott finanszírozási források biztosításával (Kavosz Zrt.: A Kavoszról <https://www.kavosz.hu/a-kavoszrol/>).

Tehát ez egy államilag támogatott konstrukció, ami a magyar kkv-k számára kedvező kamat- és garanciafeltételek mellett nyújt hitelt. A likviditási gondokkal küzdő vállalkozásoknak erre a célra alkalmas folyószámla- és forgóeszközhitelt biztosítanak, továbbá a korszerűsítésre, fejlesztésre, bővítésre beruházási hiteleket is folyósítanak.

4.1.5. Banki hitel lehetőségek

A kkv-szektor finanszírozásának egyik legfontosabb eleme a külső forrásból származó banki hitelek. A likviditási gondok áthidalására, a forgóeszközök vásárlására általában a rövid lejáratú hitelek jelentik a megoldást (1 évnél rövidebbek), még a beruházási tervek megvalósítása rendszerint hosszú lejáratú hitelek segítségével oldható meg (3-15 éves konstrukciók, nagyon ritka esetekben több). A bankok számára komoly kockázatot jelent az induló vállalkozások hitelezése azáltal, hogy a méretükből adódóan jóval nagyobb a működési kockázatuk, mint a nagyvállalatoknak, nem rendelkeznek tényadatokkal a vállalkozást illetően, mint például nettó árbevétel összege, valamint nem rendelkeznek egy vagy kettő lezárt üzleti évvel, így csak magasabb kamatok és kedvezőtlen feltételek mellett biztosítanak számukra hitelt. Ez annak köszönhető, hogy a bank nem biztos abban, hogy a vállalkozás képes lesz teljesíteni a kamat, illetve a tőkefizetési kötelezettségét a banknak. Teljesen más a helyzet a már meglévő, lezárt üzleti évvel rendelkező vállalkozásokkal kapcsolatban, ugyanis a bankok jelentős szerepet játszanak a már meglévő vállalkozások finanszírozásában. A banki hitel megszerzéséhez a vállalkozónak hitelkérelmet kell benyújtania a banknak. A hitelek igénybevételével kapcsolatos vállalkozói döntésekben, de a hitelkérelem összeállításában is megnő a bankok tanácsadói szerepe (Vecsenyi 2017:78). A bank a kockázatának csökkentése érdekében dönthet úgy, hogy

a hitel pozitív elbírálásához a vállalkozásnak fedezetet kell nyújtania, ami egy esetleges fizetéseképtelenség során biztosítja az igényelt hitelösszeg megtérülését a hitelintézet számára. A bankok a vállalkozások igényeihez igazodva széles skálán biztosítanak hiteleket, amik függenek a felhasználási céltól (pl. szabad felhasználás, beruházás, forgóeszköz vásárlás, likviditási gondok), a futamidőtől (rövid-hosszú lejáratú), valamint a kockázattal egyenesen arányos növekvő kamattól (minél nagyobb kockázatú egy hitelnyújtás, annál nagyobb a kamat).

5. A témafeldolgozáshoz kapcsolódó primer kutatás

Szakedolgozatomban az is célja, hogy bemutassa és feltárja a nagyatádi OTP Bank Nyrt.-nél számlát vezető kis- és közepes vállalkozások fő tevékenységeit, a tájékozottságukat a pályázati lehetőségekkel kapcsolatban, a foglalkoztatottak létszámát, valamint a jövőbeli terveiket.

5.1. A kutatás jellemzői, a kérdőív tartalma

A nagyatádi OTP Bank Nyrt. meglévő, illetve új vállalkozói ügyfeleit kértem meg a kérdőív kitöltésére. Viszont azért, hogy a gyakorlatomat az OTP Bank Nyrt.-ben töltöttem, a banki közösség teljes mértékben segítséget nyújtott nekem a kérdőív célcsoportjának eléréséhez. Minden banki vállalkozói ügyfelet megkértem, hogy a kérdőív kitöltésével segítsék a kutatásomat.

Céлом volt választ kapni arra, hogy azok, akik saját vállalkozási tevékenységet folytatnak, milyen forrásból finanszírozzák a vállalkozásuk működését és mekkora foglalkoztatotti létszámmal működnek. Ezen felül vizsgáltam, hogy a már meglévő vállalkozások mennyire ismerik a pályázati kiírásokat, amelyek igénybevételével meg tudják könnyíteni a működésüket, esetleg további növekedést tudnak elérni. Fontosnak tartottam, hogy a Nagyatádi OTP Bank Nyrt. ügyfeleinek jövőbeli terveit, rövid- és hosszútávú céljait megismerjem. Alapjában véve a kutatásom elvégzéséhez két fő opció áll rendelkezésemre, az egyik, a kvalitatív kutatás, a másik a kvantitatív kutatás.

A primer kutatásomat kvantitatív módszerrel végeztem, ugyanis így a vállalkozói réteget széles körben el tudtam érni, a mikrovállalkozásoktól a középvállalkozásokig, a nagyatádi OTP Bank vonzáskörzetében. A kérdőív szinte teljes egészében zárt kérdéseket tartalmaz, egyetlen egy, a vállalkozás székhelye kivétellel. A válaszadók az általam megadott olyan válaszalternatívák közül választhattak, amelyek fontos jellemzői a vállalkozásuknak.

A kérdőív az 1. mellékletben található, amely az alábbi fő részekre tagolódik:

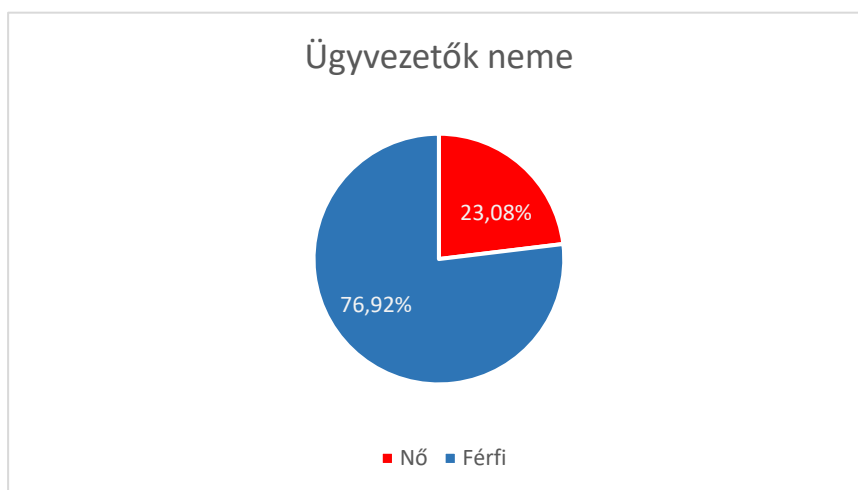
- Alapadatok a vállalkozás vezetőjéről és a vállalkozásáról (ügyvezető neve, életkora, vállalkozás főbb jellemzői).
- Finanszírozáshoz kapcsolódó kérdések az alábbiak szerint:
Vállalkozásának indítását milyen forrásból/forrásokból valósította meg? (Több válasz megadása is lehetséges)
Milyen futamidejű hiteleket szokott igénybe venni vállalkozása számára? (Több válasz megadása is lehetséges)
Mely szempontok fontosak Önnek a hitelfelvételnél? (Több válasz megadása is lehetséges)
Vett-e igénybe vissza nem térítendő támogatásokat pályázati úton?
Ismeri-e a Széchenyi programot, halott már róla, igényelte-e a vállalkozása részére?
Ismeri-e az MFB programot, halott már róla, igényelte-e a vállalkozása részére?
Melyek a vállalkozás jövőbeli céljai? (Több válasz megadása is lehetséges)

A kutatás célterülete: Magyarország. A kutatás célcsoportja: a kkv-k ügyvezetői valamennyi generációs csoportból. Mintavétel nem véletlenszerűen, hanem koncentrált adatfelvételezéssel készült a 2022/2023 tanévben. Mivel a kérdőívem célcsoportja a kkv ügyvezetőire korlátozódik, ezért offline, így a gyakorlatom során a bankba érkező vállalkozói ügyfeleket felkértem, hogy a pár percet igénybe vevő kérdőív kitöltését végezzék el. A banki közösség segítségével közel 100 fő ügyvezető töltötte ki a kérdőívet. Elemzési technika: a kérdésekre adott válaszok számszerűsített elemzése statisztikai módszerekkel történt. Az adatelemzéshez a Microsoft Excel programot vettem igénybe.

5.2. A kérdőívek feldolgozásának értékelése

A demográfiai jellemzők bemutatása

A kérdőívet 91 fő ügyvezető töltötte ki, ebből több mint egyötödét (23,08%) képviselik a nők (21 fő), míg a férfiak (70 fő) aránya jóval magasabb, közel négyötöde (76,92%). Ennek a jelentős differenciának véleményem szerint a fő oka az lehet, hogy a nők kevésbé tudnak szerepet vállalni a vállalkozói világban cégvezetőként, jellemzően a háztartási teendők miatt. Megítélésem szerint egy másik indok lehet, a kockázatvállalás alacsonyabb szintje a férfiakétól. Az ügyvezetők nemek szerinti arányát az 5. ábra mutatja.

5. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők nemek szerinti megoszlása, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

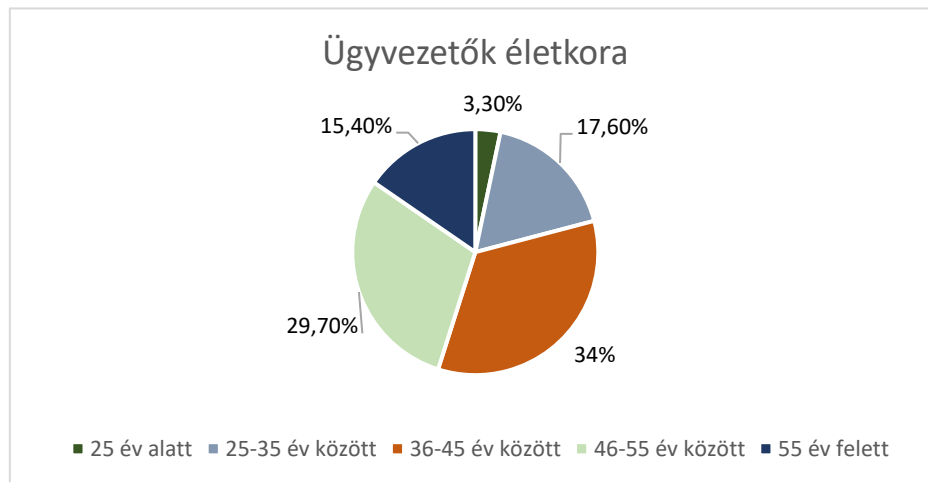
Saját szerkesztés

A 6. ábra a kérdőívet kitöltők életkorát mutatja be. A cégvezetők közül mindössze 3 fő (3,3%) volt 25 év alatti, a többség (74 fő) 25 és 55 év közötti (81,3%), míg 14 fő (15,4%) volt 55 év feletti.

Jól látható, hogy 25 év alatt igencsak alacsony számban töltnek be vezető funkciót, amely elsősorban a tapasztalat és az ismeretek hiányának tudható be.

Jól látható továbbá az is, hogy az ügyvezetők többsége 25 év feletti, ami azzal magyarázható, az adott ügyvezető már rendelkezik egy biztos tőkeerővel és tapasztalattal, ami egy vállalkozás pénzügyi stabilitásához és vezetéséhez elengedhetetlen.

Megítélésem szerint egyébként az alkalmazottak egy idősebb vezetőt jobban értékelnek a már említett tulajdonságok miatt.

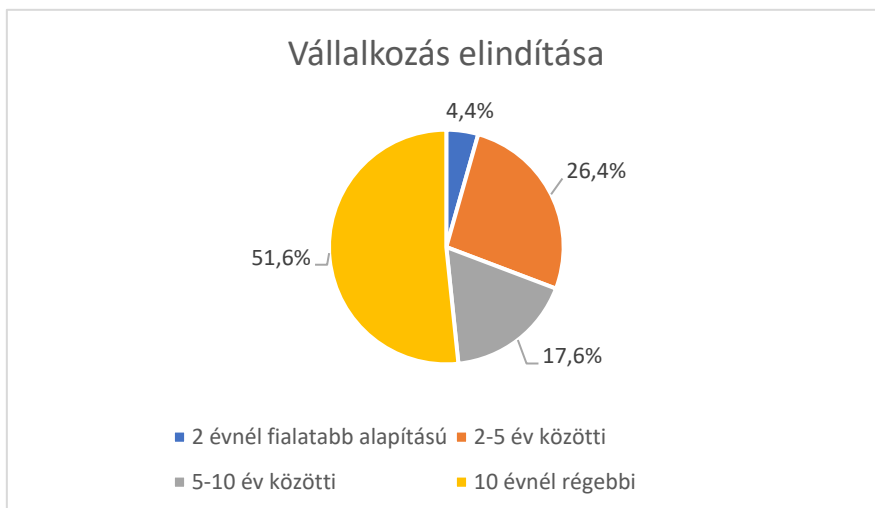

6. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők életkora, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

A következő kérdésem arra irányult, hogy milyen régóta működik az adott vállalkozás. Ez azért tekintetem lényeges szempontnak, mert minél régebben működik egy cég, annál nagyobb tartalékaik lehetnek, jelentősebb a piaci részesedése, amelyek egy stabil pénzügyi helyzetet is eredményezhetnek. A válaszadó cégvezetőknek az 51,6%-a (47 fő) működteti 10 évnél régebben vállalkozását. Egy nemrégiben kiadott céginformációs elemzés szerint az újonnan induló vállalkozások közel egyharmada még az öt éves működést sem éri meg (Opten: A társas vállalkozások több mint fele nem éri el a tinédzser kort <https://computerworld.hu/uzlet/opten-a-tarsas-vallalkozasok-tobb-mint-fele-nem-eri-el-a-tinedzser-kort-316616.html>). Ezen az arányon a koronavírus járvány és az orosz ukrán háború jelentősen ronthat. A megkérdezettek szerint a vállalkozások csupán 4,4%-a működik kevesebb mint 2 éve. A beszerzési láncok töredezettségének, illetve a kezdő tőkeerő hiányának tudható be, hogy ilyen kevés a cégalapítás.

7. ábra: A primer kutatásban résztvevő kitöltők vállalkozásainak életkora, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

A megkérdezett ügyvezetők vállalkozásának székhelye 100%-ban Somogy vármegyében van. Ennek oka, hogy a nagyatádi OTP Bank Nyrt. vállalkozói ügyfeleit szólítottam meg kérdőívemmel, ezért a székhelyek Nagyatádon, illetve a város vonzáskörzetében vannak.

8. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők vállalkozásának székhelye, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

A Somogy vármegyében működő, megkérdezett mikro-, kis- és középvállalkozások ágazati megoszlását az 5. táblázat mutatja be.

Ágazat	Vállalkozások száma (db)	Vállalkozások ágazati megoszlása (%)
Kis és nagykereskedelem	4	4,40
Gépjárműjavítás	4	4,40
Építőipari tevékenység	16	17,58
Ipari tevékenység	8	8,79
Vendéglátás	7	7,69
Szállítás-raktározás	8	8,79
Mezőgazdasági tevékenység	36	39,56
Egyéb	8	8,79
Összesen	91	100,00

5. táblázat: A kis-és középvállalkozások ágazati megoszlása Somogy vármegyében, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

A vállalkozások közel 40%-a (39,56%) végez mezőgazdasági tevékenységet, melynek oka, hogy Somogy vármegyében rendkívül kedvezőek a természeti adottságok növénytermesztésnek, illetve az állattenyésztésnek. Az ágazatok közül a mezőgazdaságon kívül egyedül az építőipari tevékenység, amely 10% feletti részesedésű (17,58%), a többi ágazat részesedése pedig 10% alatti.

A vállalkozások gazdasági formák szerinti megoszlása is információval szolgál, amelyet a 6. táblázat adatai szemléltetnek.

Gazdasági forma	Vállalkozások száma (db)	Vállalkozások megoszlása (%)
Korlátolt felelősségű társaság	67	73,60
Betéti társaság	4	4,40
Közkereseti társaság	4	4,40
Részvénytársaság	4	4,40
Egyéni vállalkozó	12	13,20
Összesen	91	100,00

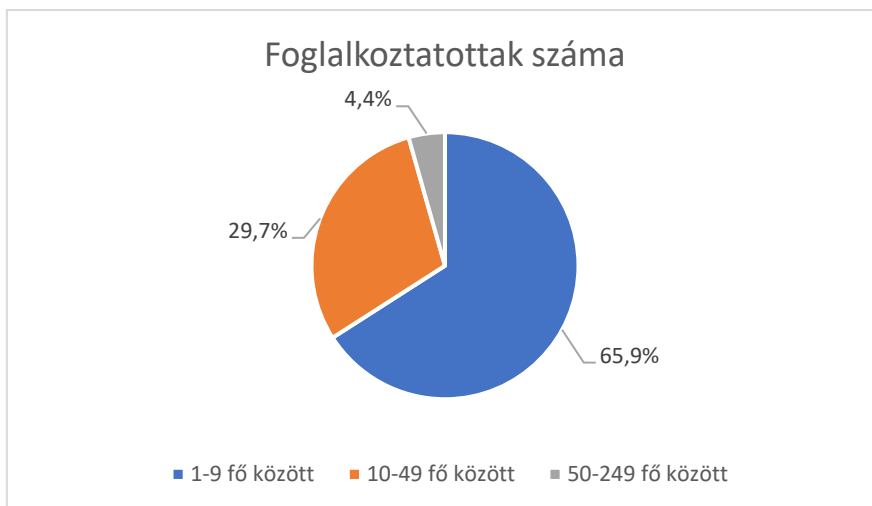
6. táblázat: A kis-és középvállalkozások gazdasági formák szerinti megoszlása, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

A legnépszerűbb vállalkozói forma a kft, ugyanis nincs létszámhoz kötve, egy vagy több személy is alapíthatja. Ahogy a megnevezésből is kiderül, a tagok korlátolt felelősséggel rendelkeznek, anyagi felelősségük mindössze a cégvagyon erejéig terjed ki. Egy hirtelen jött csődhelyzet esetén ez hatalmas előny a többi cégformához képest. A második legnépszerűbb gazdasági forma, ugyancsak 13,2%-kal az egyéni vállalkozás, aminek oka, hogy nem igényel nagy kezdőtőkét, kevés az adminisztrációs feladat, illetve a kettős könyvelés sem követelmény.

Fontos kérdés a foglalkoztatás, így ez is a kérdőív körében szerepel. A 9. ábra mutatja, a megkérdezettek közül a vállalkozásaik döntő többsége (65,9%) a mikrovállalkozás kategóriába sorolható a foglalkoztatottak létszámát tekintve, míg a kisvállalkozások körébe a vállalkozások mintegy 30%-a tartozik.

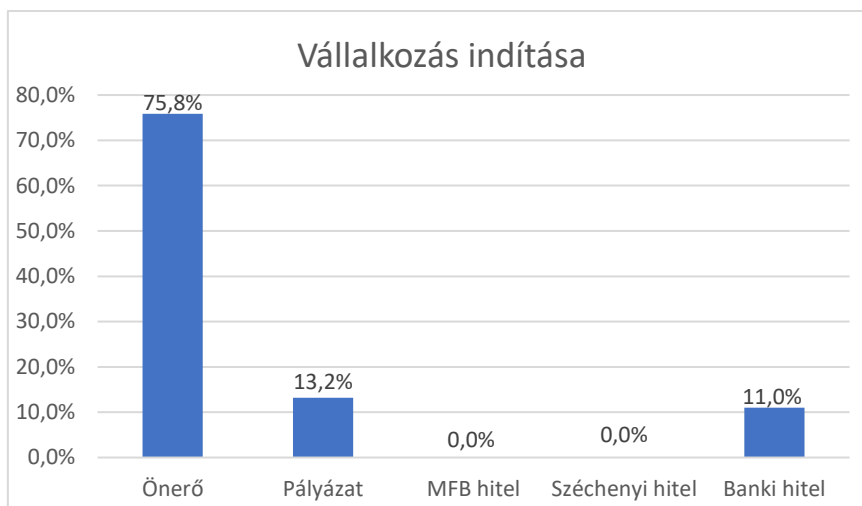
9. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők vállalkozásainak foglalkoztatotti száma, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

A finanszírozási kérdéskör áttekintése

Általánosságban elmondható, hogy alapításkor a vállalkozások nagy része önerős finanszírozású volt, ami mindenképpen pozitívum. Kezdetben a tevékenységtől függetlenül jelentős tőkét kell folyamatosan a cégbe investálni, ugyanis a működéshez szükséges gépek, berendezések, eszközök beszerzése elengedhetetlen. Amennyiben egy vállalkozás indulásakor nem áll rendelkezésre önerő, akkor a kezdő vállalkozó élete egyik legnagyobb problémájával találhatja magát szembe: „finanszírozzam-e az ötletemet külső forrásból (pl. banki hitel) vagy esetleg el se kezdjem a tevékenységemet?” A bankok rendkívül kemény feltételekkel adnak hitelt az induló vállalkozások számára, hiszen nem rendelkeznek pénzügyi múlttal, nem tudják bizonyítani hogy a vállalkozás jövedelmező lesz-e számukra, és képesek lesznek-e visszafizetni a hitelt. Az önerő mellett kisebb részt képviselnek az uniós források, illetve a kormány által kiírt pályázatokból a vissza nem térítendő források, valamint még kisebb részt képviselnek a banki hitelek. A vállalkozás indításához az ügyvezetők közül senki nem vette igénybe se az MFB hitelt, sem a Széchenyi hitelt. Számomra ebből az következik, hogy a vállalkozások nem ismerik eléggé az adott hitelkonstrukciókat, így nem is tudják igénybe venni. Javaslatom szerint ezeknek a hiteleknek a jobb megismertetése erőteljesebb marketingje ösztönzően hatna a cégekre.

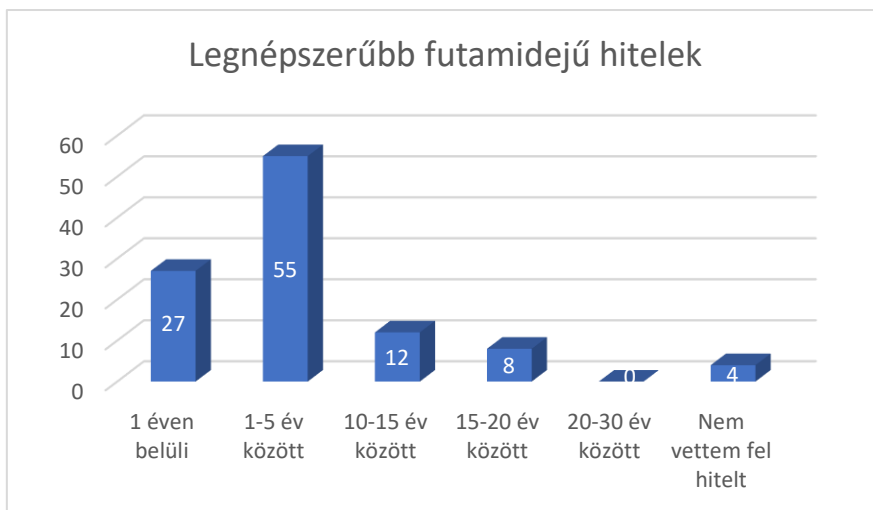

10. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők vállalkozásának indítása, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

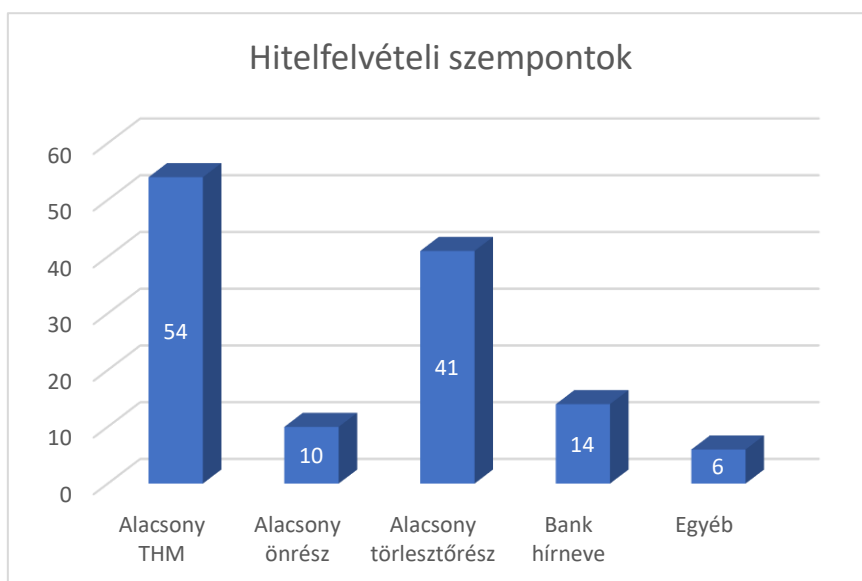
Saját szerkesztés

A legnépszerűbb futamidejű hitel az 1-5 év közöttiek. Általában azok az ügyvezetők veszik igénybe ezeket a hiteleket, akiknek a vállalkozása elérkezett abba a fázisba, amikor már érdemes továbbfejlesztés és van forrás a visszafizetésre. Ez segíti például a meglévő kapacitások bővítését, avagy újak kiépítését, ingatlan vásárlást, továbbá a gépek, berendezések korszerűsítését, esetleg egy megújuló energiaforrásra való áttérést. A vizsgált futamidőből kiderült, hogy a beruházásaik nem grandiózusak, hiszen minél nagyobb mértékű egy beruházás, annál hosszabb időtartamra veszik igénybe a cégek. A vállalkozások számára meghatározóak az 1 éven belüli hitelek, amik általában az átmeneti likviditási gondokkal (rövidtávú kifizetések) küzdők számára biztosítanak megoldást. A válaszadók közel 20%-a jelölt meg pontosan két válasz lehetőséget. Akik két opciót választottak, számukra a legjellemzőbb válasz az 1 éven belüli, illetve az 1-5 év, továbbá az 1 éven belüli, valamint a 10-15 év volt.

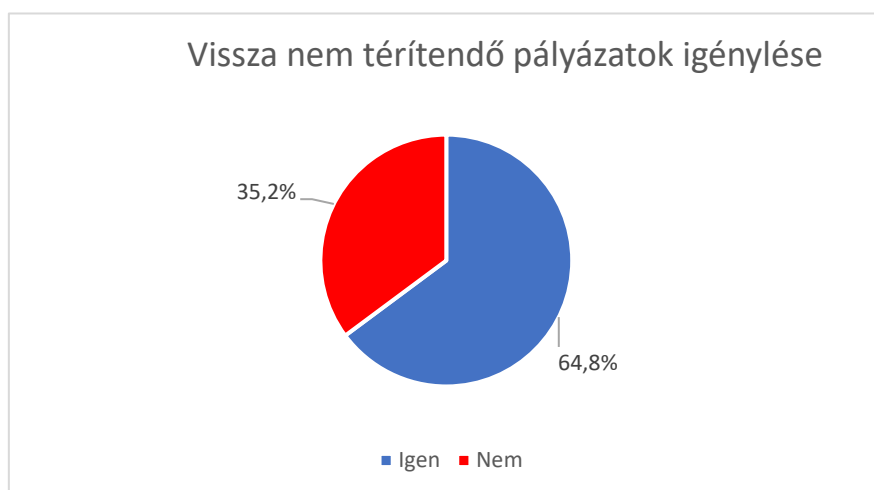
11. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében a legnépszerűbb futamidejű hitelek, 2022-2023
 Forrás: Primer kutatás, 2022-2023
 Saját szerkesztés

Kérdéseim között szerepelt, hogy az ügyvezetők számára mely szempontok fontosak egy esetleges hitelfelvétel során. Az ügyvezetők 59,3%-a (54 fő) tartja a legfontosabbnak az 5 opció közül az alacsony THM-et (teljes hiteldíj mutató), illetve második helyen az ügyvezetők 45%-a (41 fő) jelölte meg az alacsony törlesztőrészt. A 91 kitöltőből 37,3% (34 fő) választott két lehetőséget, amely az alacsony THM, illetve az alacsony törlesztőrész volt. Egy hitel felvételénél meghatározó szempont lehet még a bank múltja, illetve hírneve, így ez a válasz lehetőség a harmadik helyre került.

12. ábra: A primer kutatásban résztvevők számára meghatározó hitelfelvételi szempontok, 2022-2023
 Forrás: Primer kutatás, 2022-2023
 Saját szerkesztés

Választ igényelt, hogy a kitöltők vettek-e igénybe vissza nem térítendő támogatásokat pályázati úton.³ A megkérdezettek 64,8%-a (59 fő) vett már igénybe valamilyen vissza nem térítendő támogatást. Az előzetes várakozásaimhoz képest ez a szám valamivel alacsonyabb, ugyanis én úgy gondoltam, hogy ez a szám nagyjából 80-85% között lesz. Ezt a számot arra alapoztam, hogy a vissza nem térítendő támogatások igénybevétele egy rendkívül jó lehetőség lehet bármely vállalkozás számára, azáltal, hogy nem kell a jövőben visszafizetni, lehetőségük van a korszerűsítésre, bővítésre. Az ügyvezetők 35,2%-a (32 fő) még soha nem élt a jelzett pályázatok lehetőségével. Ez lényegében azzal magyarázható, nem tájékozódnak eléggé, hogy az adott iparágban milyen kiírások találhatók éppen, valamint pesszimisták a vállalkozások, és meg sem próbálják beadni a pályázatot, mondván, hogy az előírt feltételeknek nem tudnak megfelelni.

13. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében a vissza nem térítendő pályázatok igénylése, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

³ vissza nem térítendő támogatások: vissza nem térítendő támogatások alatt azokat a pénzügyi forrásokat értjük, amelyeket nem kell visszafizetni, és az Európai Unió, vagy a kormány biztosítja a vállalkozások számára azzal a céllal, hogy infrastrukturális beruházásokat, energetikai fejlesztéseket, eszközbeszerzést vagy korszerűsítést végezzenek a vállalkozásban, avagy egy új, induló vállalkozást támogatnak.

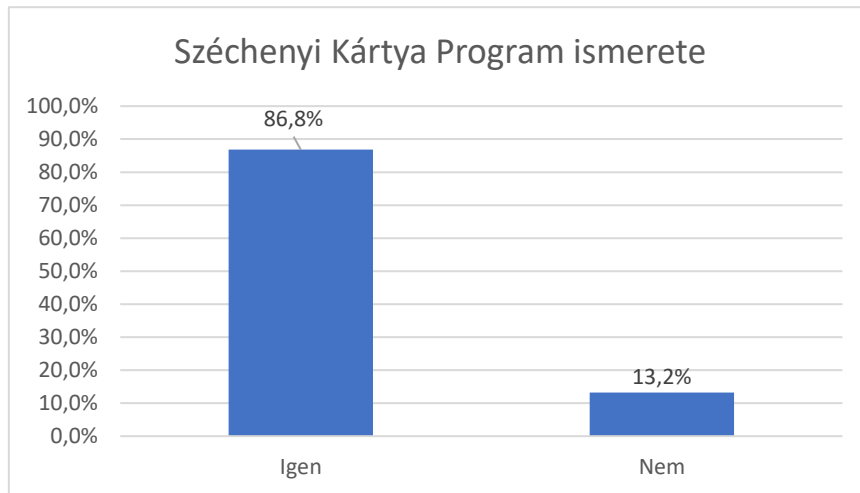
A kkv szektor számára a legkedvezőbb hitellehetőségeket a Magyar Fejlesztési Bank, illetve a Széchenyi Kártya Program, ezáltal a vállalkozók fejlődésének egyik zálogaként lehet tekinteni e két szervezetre. A Széchenyi Kártya Program 2002-ben indult el az MKIK, valamint a VOSZ kezdeményezésére, és azóta is jelentős szerepet tölt be a szektor segítésében.

(<https://www.iparkamaraszolnok.hu/szechenyi-kartya-program/>)

A kitöltők válaszából levont eredmények viszont az általam vártaknak ellent mondanak. A Széchenyi Kártya Programot tekintve elmondható, hogy a megkérdezettek 86,8%-a (79 fő) ismeri, és hallott már a programról, avagy esetleg már igénybe is vette a vállalkozása számára, ezzel szemben a 13,2%-a (12 fő) nem hallott erről a finanszírozási programról, tehát nem ismeri mindenki. Az MFB segít a nemzetközi forrásokból érkező támogatások hazai szétosztásának lebonyolításában, továbbá segíti a gazdaság élénkülését, fejlesztését. (Magyar Fejlesztési Bank: Bankról <https://www.mfb.hu/bankrol-s1>)

Ezekből adódik a felvetésem, miszerint, ha ez két szervezet végzi a kkv szektor legnagyobb mértékű támogatását a hitelintézeteken keresztül, akkor ezeket valószínűleg minden vállalkozónak ismernie kell. Az MFB hitelkonstrukcióját viszont arányaiban sokkal kevesebben ismerik, mint a Széchenyi programot, ami azért is megdöbbentő eredmény, mert a vállalkozások fejlesztésének másik fő mozgatórugója a gazdaságban. Előzetesen arra számítottam, hogy a megkérdezettek egyaránt ismerik mind a kettő programot, ám az adatok ennek nem ezt mutatják. Az Magyar Fejlesztési Bank programjáról a kitöltők csupán 51,6%-a (47 fő) hallott, vagy vette igénybe vállalkozása fejlesztéséhez, még a 48,4%-a (44 fő) nem hallott az általuk nyújtott lehetőségekről. Fontos lenne a kormánynak szélesebb körben tájékoztatni vállalkozókat a számukra elérhető hitellehetőségekkel kapcsolatban.

A Széchenyi Kártya Program ismeretére vonatkozó adatokat a 14. ábra szemlélteti, hogy a primer kutatásban résztvevő ügyvezetők mennyire ismerik ezt az államilag támogatott programot.

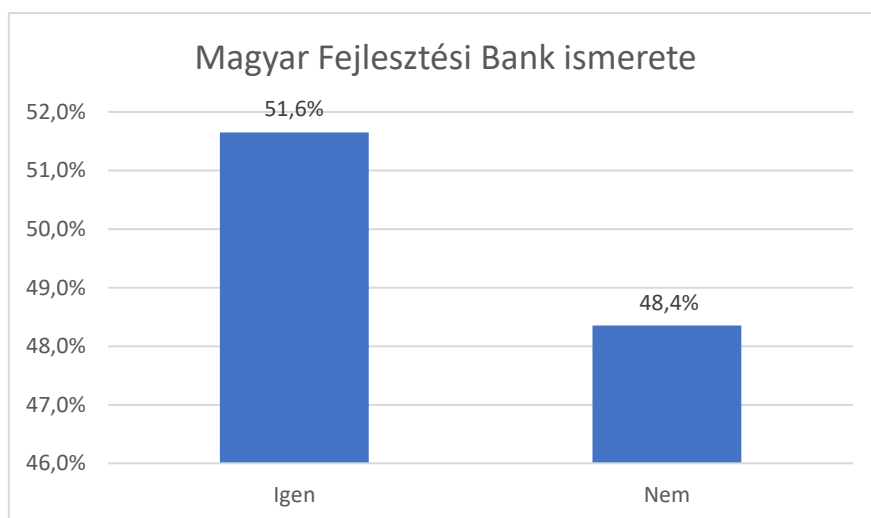

14. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében a Széchenyi Kártya Program ismerete, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

Az MFB hitelkonstrukciójának ismeretére vonatkozó eredményeket a 15. ábra szemlélteti a primer kutatás alapján.

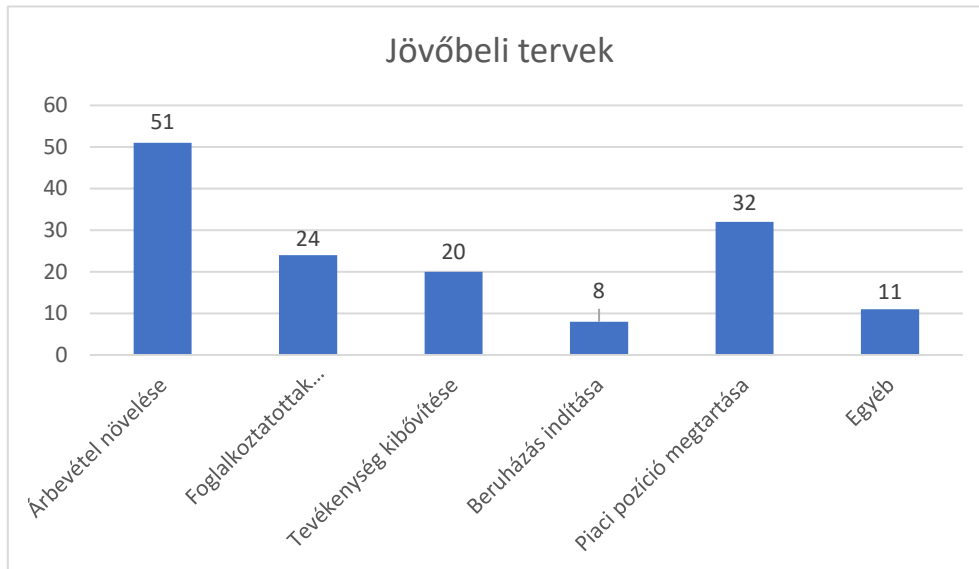

15. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében az MFB ismerete, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

Végezetül az érdekelt, hogy a megkérdezettek milyen terveket tűztek ki célul az elkövetkezendő időszakra mind rövid, közép- és hosszú távon.

16. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők jövőbeli tervei, 2022-2023

Forrás: Primer kutatás, 2022-2023

Saját szerkesztés

A kitöltők 56%-a az elkövetkezendő időben az árbevételüket szeretnék növelni, ami nem meglepő, hiszen a koronavírus-járvány, illetve az orosz-ukrán háború okozta energiaválság során jelentős kereslet csökkenést éltek meg a vállalkozások, így arra számítanak, hogy ez a közeljövőben változni fog pozitív irányba. A második helyen a piaci pozíció megtartása szerepel, ami által egy stabilitást tudnak maguknak biztosítani. A piaci stabilitás a növekedés elengedhetetlen tényezője. Jellemző válasz volt még a foglalkoztatottak számának növelése, illetve a tevékenység bővítése. Összességében valamennyi megkérdezett célja a vállalkozásának fenntartása, piaci részesedésének, árbevételének növelése.

6. Összefoglaló értékelés

Szakedolgozatom témáját a 2004. évi a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló törvény, a 2020.-2022. években a közeledő gazdasági válság okozta negatívumok, valamint a kkv-k finanszírozásának nehézségei alapozták meg. A magyar vállalkozások is megtapasztalhatták a Covid-19 járvány által előidézett nyersanyaghiányt, ami az ellátási láncokban keletkezett hézagoknak volt betudható, valamint az orosz-ukrán konfliktus okozta energiaválság hatásait. Így merült fel bennem a kérdés, hogy vajon a Magyarországon működő többi kkv hogyan reagált ezekre a problémákra, miként élte meg őket, valamint mennyire befolyásolta a finanszírozási döntéseiket. Méretükből adódóan korlátozottabbak a lehetőségeik a beszerzés, valamint az értékesítés terén is. Az egyébként is nehéz helyzetüket a versenypiacon tovább hátráltatta a 2020-ban megjelent Covid-19 járvány, aminek hatására a finanszírozás még nehezebb lett számukra, likviditási gondokkal, nyersanyag hiánnyal és drágulással küzdöttek, valamint korlátozott nyitva tartással működtek. Ezeket a nehézségeket nem tudta minden vállalkozás sikeresen legyőzni, így sokan a végleges bezárás mellett döntöttek. Primer kutatásom alapján fontos következtetésekre jutottam. Megkísérlek javaslatokat is megfogalmazni a kkv-k eredményesebb működésére. A primer kutatás jól igazolta, hogy a férfiak aránya jóval magasabb az ügyvezetők tekintetében, közel négyötöde (76,92%), valamint a kitöltők többsége 25 és 55 év (81,3%) közötti. A cégek fejlődésének záloga lehet egy erős, tapasztalt vezető. Előzetes várakozásaimat igazolta az eredmény, miszerint nagyon kevés cégalapítás az elmúlt években, a megkérdezettek csupán 4,4%-a működik kevesebb mint 2 éve, ami a Covid-19 járványnak, és a tőkeerő hiányának tudható be. A vállalkozások 51,6%-a több mint 10 folytatja a tevékenységét, ami a stabil finanszírozási háttérrel, valamint a megfelelő vezetői tapasztalattal magyarázható. Tevékenységi körök szerint kitöltők közel kétötöde (39,56%) végez mezőgazdasági tevékenységet, több mint 15%-a (17,58%) építőipari tevékenységet végez, a többi ágazat részesedése 10% alatti. A kitöltők körében a legnépszerűbb (73,6%) gazdasági forma a KFT, valamint második helyen (13,2%) található az egyéni vállalkozás. Fontos következtetésnek tartom továbbá azt, hogy a megkérdezettek közül a vállalkozások döntő többsége (65,9%) a mikrovállalkozás kategóriába sorolható a foglalkoztatottak létszámát tekintve. A vizsgált körben a vállalkozások majd 80%-a (75,8%) önerős finanszírozású volt, ami számomra pozitív csalódást okozott, ugyanis előzetesen jóval alacsonyabb részesedésre számítottam. A vállalkozók között a kisebb beruházási hitelek, 1-5 év közötti futamidővel a legnépszerűbbek, valamint jelentős részt tesz ki az 1 éven belüli forgóeszköz hitel is. A kitöltők csupán 51,6%-a ismeri a Magyar Fejlesztési Bank

hitelkonstrukcióit, míg a Széchenyi Kártya Programot a 86,8%-a ismeri. A megkérdezett cégvezetők az elkövetkezendő időben elsődleges céljukként az árbevétel növekedést tűzték ki, hiszen az elmúlt időben egy jelentős kereslet csökkenést éltek meg. Álláspontom szerint a kormánynak az elkövetkezendő években még nagyobb hangsúlyt kellene fektetnie arra, hogy a kkv-szektorban rejlő növekedési lehetőségeket kiaknázza, ugyanis ez jelenti a legnagyobb tartalékot Magyarország számára. További növekedési programokat kellene kidolgozni és pályázatra bocsátani, ami által korszerű berendezésekkel tudnák végezni a tevékenységüket, növekedést érhetnének el a vállalkozások. Ha a termelékenységük jelentősen javulni tudna, akkor Magyarországon egy rég nem tapasztalt gazdasági növekedés vehetné kezdetét, ami által az egész társadalom életszínvonala jobb lenne. További segítség lehet a számukra, ha egy vállalkozóbarát adókönyvet teremtenek, ami stabil pénzügyekhez vezetne, valamint ezzel párhuzamosan egy növekvő beruházási hajlandóság lenne megfigyelhető. A növekvő energiaárak okozta többletköltséget kizárólag a megújuló energiaforrások felhasználásával lehet redukálni, ezáltal a kormánynak ösztönzően kell fellépnie ezen a területen pályázatokkal, kedvező hitelekkel. A magyar kkv-k nemzetköziesedését segíteni kell kedvező hitelkonstrukciókkal, hogy a külföldi piacokon is megjelenjenek a magyar termékek, ami versenyképes környezetet teremt. A szakképzetlen vezetésnek szüksége van mentorprogramra, ennek köszönhetően megkaphatják a megfelelő és kellő mennyiségű tudást. A biztatóbb jövőkép eléréséhez a felsorolt javaslataim a primer kutatásom függvényében lehetnek előremutatók.

7. Irodalomjegyzék

Szakkönyvek:

1. Bélyácz Iván (1997): Tőkeberuházási és finanszírozási döntések. 2. kiad. Pécs: Janus Pannonius Egyetemi Kiadó. ISBN 963 641 383 5
2. Katona Klára (szerk.) (2019): A pénzügyi közvetítőrendszer funkciói:
II. Pénzügyi alapfogalmak: 1. Vállalati finanszírozási stratégiák p.22-23. [online]
1. kiad. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft. ISBN 978 963 295 839 2
Hozzáférés:
https://mersz.hu/keres/t%C5%91keszerkezet/hivatkozas/YOV1755_9_p22#YOV1755_9_p22
[megtekintve: 2023.04.12].
3. Papp Péter - Szűcs Edit (2013): Beruházási alapismeretek [online]. Budapest: TERC. ISBN 978-963-9968-59-2. Hozzáférés:
https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3273/beruhazasi_alapismeretek.pdf?sequence=1&isAllowed=y
[megtekintve: 2023. 03.20.].
4. Rekettye Gábor (2018): Értékteremtés 4.0.: I. Az érték: 3. Az értékteremtés a 21. században – a nemzetközi környezet [online] 1. kiad. Budapest: Akadémiai Kiadó. ISBN 978 963 454 223 0 Hozzáférés: <https://mersz.hu/rekettye-ertekteremtes-4-0/>
[megtekintve: 2023.03. 25.].
5. Vecsenyi János (2017): Kisvállalkozások indítása és működtetése. [online] 1. kiad. Budapest: Akadémiai Kiadó. ISBN 978 963 454 225 4 Hozzáférés: https://mersz.hu/dokumentum/dj296kiem_2
[megtekintve 2023.03.10].

Cikkek, tanulmányok:

6. Bacsák Dániel - Széll Krisztián (2022): Az orosz-ukrán háború magyar vállalkozásokra gyakorolt hatásai, következményei [online]. Megjelent: Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, Kutatásaink rovat, 2022.06.09. Hozzáférés:
<https://gvi.hu/kutatas/673/az-orosz-ukran-haboru-magyar-vallalkozasokra-gyakorolt-hatasai-kovetkezmenyei> [letöltve: 2023.04.03.].
7. Banai Ádám et al.(2017): A gazdaságfejlesztési célú EU-támogatások hatásvizsgálata a magyar kkv-szektorra [online]. Közgazdasági szemle. 64. évf. 10. sz., p. 997-1029. Hozzáférés:

http://real.mtak.hu/65181/7/2_CI_01_BanaiA_u.pdf

[letöltve: 2023.04.13.].

8. European Council (2023): EU sanctions against Russia explained [online]. European Council. Policies. Hozzáférés:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/#sanctions>
[megtekintve 2023.04.20.].
9. European Council (2023): Infographic - Where does the EU's gas come from? [online] European Council. Policies. Hozzáférés:
<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-gas-supply/>
[megtekintve: 2023. 04.20.].
10. Gál Veronika Alexandra (2013): A magyar kis- és középvállalkozások tőkeszerkezetének sajátosságai [online]. Doktori disszertáció tézisei. Kaposvár: Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Kar Pénzügy és Közgazdaságtan Tanszék
Hozzáférés:
<http://real-phd.mtak.hu/193/3/2014.001-t%C3%A9zis-magyar.pdf>
[megtekintve 2023.04.17.].
11. Kozma Réka (2019): Vállalkozási ismeretek. Mestervizsgára felkészítő oktatási jegyzet [online]. Budapest: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara.
ISBN 978-963-9992-18-4. Hozzáférés:
https://static.pbkik.hu/uploads/2021/03/vallalkozasi-ismeretek-jegyzet_2019.pdf
[megtekintve 2023.03.11.].
12. Központi Statisztikai Hivatal (2013): A vállalkozások regionális sajátosságai [online]. Megjelent: a KSH Kiadványtárában, 2013.10.02.
ISBN 978-963-235-441-5 Hozzáférés:
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/orsz/vallalkregkul11.pdf>
[megtekintve 2023.03.27.].
13. Központi Statisztikai Hivatal (2014): A kis- és középvállalkozások jellemzői [online]. Megjelent: a KSH Kiadványtárában, 2014.11.12. Hozzáférés:
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/gyorkkv12.pdf>
[megtekintve 2023.03.14.].
14. Központi Statisztikai Hivatal (2018): A kis- és középvállalkozások jellemzői [online]. Megjelent: KSH Kiadványtárában, 2019.12.04. Hozzáférés:

- <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv18.pdf>
[megtekintve: 2023.03.14].
15. Központi Statisztikai Hivatal (2019): A regisztrált gazdasági szervezetek száma, 2019 [online]. Megjelent: a KSH Kiadványtárában, 2020.04.30. Hozzáférés: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/gazd/2019/index.html>
[megtekintve 2023.03.13.].
16. Központi Statisztikai Hivatal (2022): Gyorstájékoztató. Fogyasztói árak, 2021. december, 2021. év [online]. Megjelent a KSH honlapján, 2022.01.14. Hozzáférés: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/far/far2112.html>
[megtekintve 2023.04.03.].
17. Központi Statisztikai Hivatal (2023): Gyorstájékoztató. Fogyasztói árak, 2022. december, 2022. év [online]. Megjelent a KSH honlapján, 2023.01.13. Hozzáférés: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/far/far2212.html>
[megtekintve 2023.04.03.].
18. Opten: A társas vállalkozások több mint fele nem éri el a tinédzser kort
Hozzáférés: <https://computerworld.hu/uzlet/opten-a-tarsas-vallalkozasok-tobb-mint-fele-nem-eri-el-a-tinedzser-kort-316616.html>
[megtekintve: 2023.04.04.].
19. Organisation for Economic Co-operation and Development (2021): Country Profiles in OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2021, Hungary [online]. Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/1fd332c9-en>. Hozzáférés: <https://www.oecd.org/cfe/smes/Hungary.pdf>
[megtekintve 2023. 04.06.].
20. Organisation for Economic Co-operation and Development (2021): Country Profiles in OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2021, France [online]. Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/1fd332c9-en>. Hozzáférés: <https://www.oecd.org/cfe/smes/France.pdf>
[megtekintve 2023. 04.10.].
21. Organisation for Economic Co-operation and Development (2021): Country Profiles in OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2021, Germany [online]. Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/1fd332c9-en>. Hozzáférés: <https://www.oecd.org/cfe/smes/Germany.pdf> [megtekintve 2023.04.10.].
22. Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat (2020): Szolgáltatások [online]. Megjelent a Parlament

honlapján, infojegyzet rovat, 2020. 11. sz., 2020.04.09. Hozzáférés:

https://www.parlament.hu/documents/10181/4464848/Infojegyzet_2020_11_szolgaltat%C3%9Fsok.pdf/600b3c6f-cb2f-fec0-8875-00a194e6432d?t=1586414141886ü

[megtekintve 2023.03.24.].

23. Szabó Márta (2000): A kis- és középvállalkozások fejlődésének sajátosságai [online]. Általános Vállalkozási Főiskola. Tudományos Közlemények 2. 2020. október. p. 91-103. Hozzáférés:

https://epa.oszk.hu/02000/02051/00017/pdf/EPA02051_Tudomanyos_Kozlemenyek_02_2000_oktober_091-104.pdf

24. Szepesi Balázs - Pogácsás Péter (2021): A koronavírusjárvány hatása a magyar vállalkozásra [online]. Budapest: IFKA Közhasznú Nonprofit Kft. – Mathias Corvinus Collegium. Vállalkozáskutatási Műhely. Hozzáférés:

<https://ifka.hu/medias/970/akoronavirus-jarvanyhatasaamagyarvallalkozasokra.pdf>

[megtekintve 2023.04.03.].

25. Túróczi Imre – Mester Éva – Zéman Zoltán (2020): Magyarország versus Covid-19: intézkedések, tapasztalatok, jövőkép [online]. Polgári Szemle. 16. évf. 1-3. sz. p. 79-93. DOI: 10.24307/psz.2020.0706. Hozzáférés:

https://polgariszemle.hu/images/content/pdf/psz_2020_1-3.szam_6.pdf

[megtekintve 2023.03.21.]

Törvények, jogszabályok

26. 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról [online]. Kihirdetve: 2004.05.01., felhasználva a 2023.03.10-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400034.tv>

27. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről [online]. Kihirdetve: 2013.02.26., felhasználva a 2023.03.12-én hatályos állapot szerint. Hozzáférés:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300005.tv>

Internetes források

28. Bank360: Mentőöv a KKV szektornak, avagy mire való az állami kezességvállalás? [online]. Bank360 tartalom, 2020.10.15., frissítve 2022.01.18. Hozzáférés:

<https://bank360.hu/blog/mentoov-a-kkv-szektornak-avagy-mire-valo-az-allami-kezessegvallalas>

[megtekintve 2023.04.20.].

29. HOLD Alapforgalmazó Zrt: Eredménytartalék [online szócikk]. HOLD Lexikon.
Hozzáférés: <https://hold.hu/lexikon/eredmenytartalek-felhasznalasa-kiszamitasa-jelentese/>
[megtekintve 2023.04.18.].
30. Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara: Széchenyi Kártya Program [online]. Megjelent: Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara honlapja, Ügyintézés rovat. Hozzáférés:
<https://www.iparkamaraszolnok.hu/szechenyi-kartya-program/>
[megtekintve 2023.04.21.].
31. Kavosz Zrt.: A Kavoszról [online]. Hozzáférés: <https://www.kavosz.hu/a-kavoszrol/>
[megtekintve 2023.04.16.].
32. Központi Statisztikai Hivatal (2021): 9.1.1.17. A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint [online]. Megjelent: KSH Stadat.
Hozzáférés:
https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0018.html
[megtekintve 2022.03. 12.].
33. Magyar Fejlesztési Bank: Bankról [online]. Hozzáférés:
<https://www.mfb.hu/bankrol-s1>
[megtekintve 2023.04.16.].
34. Magyar Fejlesztési Bank: Vállalkozások [online]. Hozzáférés:
<https://www.mfb.hu/vallalkozasok>
[megtekintve 2023.04.26.].
35. Nagyúr Gábor (2013) A vállalkozások általános jellemzői [online]. Hozzáférés:
<https://doksi.net/hu/get.php?lid=28884>
[megtekintve: 2023.03.19].
36. Pénzügyminisztérium: (2020): A koronavírus-válságban az adóügyi könnyítések mintegy négyszázmilliárd forintot hagynak a vállalkozásoknál [online]. Megjelent Magyarország Kormánya honlapján, 2020.12.01. 15.14. Hozzáférés:
<https://kormany.hu/hirek/a-koronavirus-valsagban-az-adougyi-konnyitesek-mintegy-negyszazmilliard-forintot-hagynak-a-vallalkozasoknal> [megtekintve 2023.04.10.].
37. Szennay Áron és Timár Gigi (2020), Így reagált a magyar KKV-szektor a koronavírus járványra [online]. Megjelent: Budapesti Gazdasági Egyetem, 2020.06.17. Hozzáférés:
<https://uni-bge.hu/hu/igy-reagalt-a-magyar-kkv-szektor-a-koronavirus-jarvanyra>
[megtekintve: 2023. 03.26.].

8. Ábrajegyzék

1. ábra: A működő vállalkozások számának alakulása gazdasági ágak szerint, 2018	16
2. ábra: A koronavírus járvány hatása a vállalati üzleti tevékenységre, 2020.....	17
3. ábra: A cégek munkaügyi intézkedései, 2020	18
4. ábra: Az orosz-ukrán háború hazai vállalkozásokra gyakorolt hatásai, 2022	20
5. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők nemek szerinti megoszlása, 2022-2023 .	33
6. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők életkora, 2022-2023	34
7. ábra: A primer kutatásban résztvevő kitöltők vállalkozásainak életkora, 2022-2023.....	35
8. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők vállalkozásának székhelye, 2022-2023..	35
9. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők vállalkozásainak foglalkoztatotti száma, 2022-2023.....	38
10. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők vállalkozásának indítása, 2022-2023 ...	39
11. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében a legnépszerűbb futamidejű hitelek, 2022-2023.....	40
12. ábra: A primer kutatásban résztvevők számára meghatározó hitelfelvételi szempontok, 2022-2023.....	40
13. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében a vissza nem térítendő pályázatok igénylése, 2022-2023	41
14. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében a Széchenyi Kártya Program ismerete, 2022-2023.....	43
15. ábra: A primer kutatásban résztvevők körében az MFB ismerete, 2022-2023	43
16. ábra: A primer kutatásban résztvevő ügyvezetők jövőbeli tervei, 2022-2023	44

9. Táblázatjegyzék

1. táblázat: A kis és középvállalkozások besorolási kritériumai	3
2. táblázat: A kis-és középvállalkozások számának, foglalkoztatásának alakulása Magyarországon, 2019-2021	11
3. táblázat: A kkv szektor hozzáadott értékének megoszlása, 2019-2021	12
4. táblázat: A kkv-szektor nemzetgazdasági beruházásának megoszlása, 2019-2021	13
5. táblázat: A kis-és középvállalkozások ágazati megoszlása Somogy vármegyében, 2022-2023.....	36
6. táblázat: A kis-és középvállalkozások gazdasági formák szerinti megoszlása, 2022-2023.....	37

10. Melléklet: A primer kutatás kérdései, 2022-2023

1. Neme?
 - Férfi
 - Nő

2. Ügyvezető életkora?
 - 25 év alatt
 - 25-35 év között
 - 36-45 év között
 - 46-55 év között
 - 55 év felett

3. Az Ön vállalkozása mióta működik?
 - 2 évnél fiatalabb alapítású
 - 2-5 év közötti
 - 5-10 év közötti
 - 10 évnél régebbi

4. Melyik megyében van a vállalkozása székhelye?

5. Mi a vállalkozása fő tevékenysége? (Több válasz megadása is lehetséges)
 - Kis és nagykereskedelem
 - Gépjárműjavítás
 - Építőipari tevékenység
 - Ipari tevékenység
 - Vendéglátás
 - Szállítás, raktározás
 - Mezőgazdasági tevékenység
 - Egyéb

6. Milyen gazdasági formában működik a vállalkozása?
 - KFT
 - BT
 - KT
 - RT
 - Egyéb

7. Hány főt foglalkoztat a vállalkozása?
 - 1-9 fő között
 - 10-49 fő között
 - 50-249 fő között

8. Vállalkozásának indítását milyen forrásból valósította meg? (Több válasz megadása is lehetséges)
- Önerő
 - Pályázat
 - MFB hitel
 - Széchenyi hitel
 - Banki hitel
9. Milyen futamidejű hiteleket szokott igénybe venni? (Több válasz megadása is lehetséges)
- 1 éven belüli
 - 1-5 év között
 - 10-15 év között
 - 15-20 év között
 - 20-30 év között
10. Mely szempontok fontosak Önnek a hitelfelvételnél? (Több válasz megadása is lehetséges)
- Alacsony THM
 - Alacsony önrész
 - Alacsony törlesztőrész
 - Bank hírneve
 - Egyéb
11. Vett-e igénybe vissza nem térítendő támogatásokat pályázati úton?
- Igen
 - Nem
12. Ismeri a Széchenyi programot, halott-e már róla, igényelte már a vállalkozása részére?
- Igen
 - Nem
13. Ismeri az MFB programot, halott-e már róla, igényelte már a vállalkozása részére?
- Igen
 - Nem
14. Mik szerepelnek a vállalkozása jövőbeli céljai között? (Több válasz megadása is lehetséges)
- Árbevétel növelése
 - Foglalkoztatottak számának növelése
 - Tevékenység kibővítése
 - Beruházás indítása
 - Piaci pozíció megtartása
 - Egyéb

SZERZŐI ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozat címe: Kis- és középvállalkozások finanszírozási döntései	
Hallgató neve: Kacsar Barnabás	NEPTUN kód: RFUH5A
Képzési szint: alapképzés	
Szak: Pénzügy és számvitel	Szakirány: Vállalkozások pénzügyei
Témavezető neve: Dr. Csanádi Ágnes PhD	Beosztása: Egyetemi docens
Tanszék: Pénzügy és Gazdálkodás Tanszék	

A választásom azért erre a témára esett, mert a kis-és középvállalkozások jelentős szerepet töltenek be a magyar gazdaságban, szerepvállalása a foglalkoztatottak számát illetően domináns, megközelítőleg a kétharmad részüknek biztosítanak munkahelyet. Az elmúlt években, 2020-tól kezdődően több negatív hatás tördelte a szektor addig zavartalan működését. Kutatásomban szerettem volna választ kapni arra, hogy a vállalkozók tevékenységét, finanszírozási döntéseiket hogyan befolyásolta a Covid-19 járvány, és a jelenleg is tartó orosz-ukrán konfliktus okozta nehézségek. A szekunder kutatás közben bemutattam a kis-és középvállalkozások elméleti hátterét, ami által választ kapunk arra, hogy kik minősülnek kkv-nak, illetve milyen feltételek, határértékek átlépése esetén nem beszélhetünk KKV-ról. Részleteztem a jellemző vállalkozás alapításokat Magyarországon, ugyanis a vállalkozói tevékenység megkezdése előtt elengedhetetlen a cégforma kiválasztása, ami függ a fő tevékenységi körtől, valamint a foglalkoztatotti létszámtól. Ezen kívül ismertettem a jelentőségüket a gazdaságban, valamint a tőkeösszetételüket, finanszírozási lehetőségüket a 2020-2022. években.

Primer kutatás keretében készítettem egy anonim, offline kérdőívet, amit kvantitatív módszerrel végeztem. A kérdőívem célcsoportja a kis-és középvállalkozások ügyvezetői valamennyi generációs csoportból a nagyatádi OTP Bank vonzáskörzetében. A megkérdezettek több mint fele (51,6%) működteti a vállalkozását 10 évnél régebb óta, ami a piacon betöltött stabil pozíciónak köszönhető.

A kutatás egyértelmű választ adott arra, hogy napjainkban egy vállalkozás finanszírozása embert próbáló feladat lett, valamint hogy cégvezetők nem ismerik kellően az államilag támogatott növekedési lehetőségeket, mint például a Széchenyi Kártya Programot, valamint a Magyar Fejlesztési Bank kedvező hitelkonstrukcióit. Végezetül megkíséreltem javaslatokat tenni, ami kkv-k eredményesebb működését eredményezheti a jövőben. A magyar gazdaság fejlődése érdekében elengedhetetlen a kkv-szektor termelékenységének a javítása.